Контрольный экземпляр

МАССАВА А КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКЕ ГIО!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 19 АПРЕЛЬ, 1986 ШУ ★ № 47 (7238). ★ Мах 3 кеп.

Советски Союза къахьегамхой! Экономически дегIаахара еррига резерваш болх бе йолайолийтаргья вай! Йоккха дикал, цIенхаштта кхом бар, чIоагIа дисциплина—сихагIа дIахьалхашка дахара бола тешам ба!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

Пхи бIаь гектара тIа «Волжанин» яха фух йола коартолаш дIайийна баьннаб укх деношка Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатораш. Агротехнически дикагIча хана бIаьстан кхашкара балхаш чакхдаха гIерташ къаьстта хьинаре къахьег тракториста Гриценко Николай Александровича, Волков Николай Егоровича, сеяльщикаша Махоткин Сергея, Мариничев Александра. Цхьа дий дIадахийтац цар балха норма дикка тIехкхоачаш ца еш.

СУРТА ТIА: «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьалхалатта механизатор Н. Гриценко.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сийлахьа гIулакх

КIеззига истори. БIаьсти, 1919 шера Малхбоалехьарча фронте хала хьалаш дар. Парте Центральни Комитетой Советски правительствай керттера теркам тIабахийтар колчаковски эскар соцадара а цун фу хоададара а. Апрела хьалхарча деношка Моссовета чрезвычайни заседане ше къамаьл деш В. И. Ленина беррига коммунисташ, къахьегамхой тIахьийхар фронта новкъостал дара, дисциплина чIоагIъяра, транспорта болх тоабара, беррига низ оарцагIбаьккха моастагIа юхатохара.

Промышленни центрашкара коммунисташа хьаллаьцар из кхайкарал. Къаьстта хьинаре дакъа лаьцар баьччас баь тIахьехам кхоачашбеча Москверчеи Петроградерчеи партийни организацеша. Боккха лоархIам болаш яр Московско-Казански машиннаькъа, Москва-Сортировочная яхача депо коммунистий инициатива. Цар лаьрхIар шоаттдийнахьа, 1919 шера 12 апреле, Малхбоалехьарча фронта эшаш долча паравозашта ремонт еча ханал совгIа итт сахьата болх бе. Из дар эггара хьалхара коммунистически субботник. Цо дIаболабир миллионаш болча наха дакъа лоацаш хIанзарга баьнна болам.

Мае а июне а «Правдас» хоам бора Москве, Твере, Саратове, кхыча моттигашка чакхдувлача субботникех. Цу тайпара къахьегам могабеш йолча материалашта кепаеттар газето.

Июнь бутт чакхбоалаш араяьлар В. И. Ленина язъяь «Великий почин» яха статья. Из дIайолалуча фронте цIеча эскархоша доахача турпалерча толамех дувцар баьччас. ДIахо яздора: «КIезигагIа теркам тIаозаш дац тыле болх беш болча къахьегамхой турпалал а. Iалаьмате боккха лоархIам болаш да цу хьакъехьа болхлоша шоай лоIамагIа коммунистически субботникаш чакхдахар».

Ленина шаьра гора субботникаш хургйолча общества зIиргаш долга, уж коммунистически къахьегама хьисап хинна дIаоттаргйолга. «Уж, — яздора цо, — хургболча боккхача хувцама юхьиг я...».

Коммунистически къахьегама бIаьхача новкъа юххьанцара этап хиина дIаэттача хьалхарча субботникаша новкъостал дора къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра, къахьегама овсарле лакхъяра, хIанзалца цхьане а цхьаннахьа а ца яьха лакхаленаш яхара.

Ткъаь иттлагIча шерашка машиннаькъахой инициатива берригача мехка дIаяьржар. Социалистически яхь дикагIа вIаштIехьъяккхара керттера форма а хинна дIаотт ударни бригадай болам, къахьегама конкурсаш, хьажараш, предприятешта юкъера перекличкаш, Производствана шерра юкъебоагIа стахановски болам. Сийлахьбоккха Даймехка тIом латтача шерашка тыле болх беш болча наьха лозунг хила дIаотт «Деррига а фронта! Деррига а коталонна!» яха дешаш. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа ма хулла сихагIа халкъа боахам меттаоттабара тIаерз советски наьха уйлаш. «ЙиълагIча пятилетка планаш ханал хьалха» аьнна парте даь кхайкарал шерра хьаллоац цар. Укх тIеххьарча шерашка цахаддаш дегIайоагIа социалистически яхьа керда формаш, къахьегамхоша керттера уйла тIайохийт къахьегама овсарлеи продукце дикали лакхъяра.

Шерагара шерага боккхагIа хулаш хьабоагIа субботникий лоархIам. Соахка 20 апреле хиннача В. И. Ленин ваь 115 шу дизара хетадаьча Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лаьцар 153 миллион саго. Из чакхдаьлар советски халкъ КПСС XXVII съезда кийчо еш долча хана. ГаргагIертадар Коталон 40 шу дизара цIей а. «ЦIеча шоаттдийнахьа» арахийцар цхьа миллиард сома маьха промышленни продукци, цхьайтталагIча пятилетка фонде дIачуделар 200 миллион сом.

Нохч-ГIалгIай республике субботнике араваьлар 649 эзар саг. Шоаш даим болх беча моттиге вар 226 эзар болхло, арахийцар 2 миллион сома маьха продукци. Кхояьча материалий чотагIа болх беш хилар 67 предприяти, колхоз, совхоз, 600 цех, ферма, бригада, 20 эзар къахьегамхо, 468 эзар сом — из ба Нохч-ГIалгIай республика Даьхен даьча къахьегама совгIата боарам.

Соахка 4 мае, традиционни Ленински субботник чакхдаьнначул тIехьагIа, городи-турпалий къахьегамхой инициативах хилар Коталон 40 шу дизара хетадаь цхьаькха Еррисоюзни коммунистически субботник. Дог айденна, хьинаре къахьегаш чакхдаьккхар из вай республикерча наха. Шоаш субботниках даьккха алапи цар дIахьожадир вай мехка керда больницаши госпиталаши хьалъяра, тIема а къахьегама а ветеранашта медицински гIулакх делга тоадара, тIема сийлен моттигаш эргаяхара. 1941 — 1945 шерашка хиннача Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон сийна Москве памятник оттадара.

ХIара дийнахьа вай мехка эксплуатаце дIалу керда завод, фабрика, йоккха цех, нах чубаха цIенош, школаш, поликлиникаш. Царна юкъе я хIара советски сага дегагIоз луш йола объекташ — берий бешамаш, яслеш, санатореш, курорташ, больничнии комплексаш, спортивни залаш, нек дара бассейнаш.

«ЦIеча шоаттденошка» даьккхача рузкъа хьалъяьча цхьайолча гIишлой цIераш яха лов сона. Уж я — онкологически а Еррисоюзни кардиологически а Iилман центраш, Еррисоюзни Iилма-тохкама акушерства а генекологе а институт, Сухумера экспериментальни паталогии терапии институт, Киргизе, Армене, Грузе болх беш йола берий больницаш, Ленинградера общеобразовательни юкъера школа, Душанбе, Гомеле, Люберцы хьалъяь берий поликлиникаш, Кишиневски наьнеи берей могашал лораяра йола республикански Центр, Волгоградера онкологически центр, Ереванера цIий тохара НИИ, Сума яхача городера тIема инвалидашта лаьрхIа йола госпиталь. Уж ерригаш дагаръяь саг варгвац.

Нийса аьнпад коммунистически субботникех коммунизма зIиргаш, аьнна. Из банза баргбоацаш болх бац, хIара саго ший лоIамах общества духьа деш хIама да.

Миллионаш советски нах арабаьлар укх шера 15 феврале КПСС XXVII съезда сийна хетадаьча субботнике. Из чакхдаккха аьнна кхайкарал даьраш бар Москвера, Ленинградера, Киевера, Минскера, кхыйолча промышленни центрашкара, юрташкара дикагIбола къахьегамхой. Цо къаьгга хьахьекхар, советски халкъ партена гонахьа кхотаденна, Ленина васкеташ кхоачашдеш долга, советски наьха бочагIйола уйлаш мохк социально-экономически а дегIабарца ювзаенна йолга.

«ЦIе шоаттди» съезда хьалхарча социалистически яхьа кIийле хинна дIаэттар вай республике а. ДукхагIйолча промышленни предприятешка, совхозашка, колхозашка хьалхагIа цIаккха ца хиннача тайпара дукха продукци арахийцар.

Тахан кхы цхьаькха а къахьегама цIей да вай мехка. В. И. Ленин ваь 116 шу дизара хетадаьча Еррисоюзни коммунистически субботника вахта дIайолаенна. ЦаI сийна беррига а вай республикера къахьегамхой студенташ дешархой субботника арабаьннаб. Уж 656 эзар совгIа саг ва. Шоаш даим къахьегаш болча моттиге хургва царех 225 эзар болхло. Республикерча промышленни предприятеша колхозаша, совхозаша арахецаргья 2380 эзар сома маьха продукци. ЛаьрхIад 470 эзар сом шийтталагIча пятилетка фонде дIачудала.

И. АЛМАЗОВ.
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома гIишлон отдела заведующи.

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

НАЗРАНЬ

Назрановски районе Ленински коммунистически субботнике тахан дакъа лоацаш ва 26690 гаргга саг. Царех 6320 совгIа вар шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш ва. ГIишлош хьалъеча болх беш ва 690, промышленносте, транспорте, бувзаме болх беш ва 3740 гаргга саг, хIаьта совхозашкеи юртбоахама кхыча предприятешкеи къахьегаш ва 1940 болхло.

Районерча кхаь предприяте, совхоза, ялхайтта цеха, участка, ферма, бригада коллективаш, 1400 совгIа болхло ва кхояьча материалий чотагIа болх беш. Укхаза тахан арахецаргья 130540 сома маьхал чухьнахьа йоаца промышленни продукци, дIа-хьа хьоргда эзараш тоннаш халкъа боахама мовхьаш, дIа-юха бугаргба итташ эзараш пассажираш. хIаьта районерча гIишлонхоша кхоачашдергда эзараш сомий маьха гIишлон - монтажни балхаш.

14100 сомал чухьнахьа доаца алапи шийтталагIча пятилетка фонде дIалургда наьсархоша.

МАЛГОБЕК

Кхыча деношкарчул дукха овсарегIа болх бе коммунистически субботнике дош деннад района къахьегамхоша. Субботнике тахан араваьннав укхаза 22 эзар саг. Царех аханел совгIа бараш къахьегама вахте латт, вожаш лостам беш ба. Тахан районе арахецаргья 35 эзар сома маьха промышленни продукци е юкъера лаьрхIача вокх деношкарчул дикка дукхагIа. ХIаьта гIишлонхоша дергда 50 эзар сома маьха балхаш «ЦIеча шоаттдийнахьа» районерча къахьегама коллективаша планал совгIа доаккхаргда итт тонн мехкдаьтта, 250 тонн газови бензин, 226 эзар кубически метр газ, лаьттан ченаш техкараша заданел совгIа тохаргда итташ метраш бурув. Чуийнна балхаш дергда кхашка, комсий бешамаш тIайола пхи бIаь гектар кха цIендергда.

Кхояьча материальни, доагора - энергетически ресурсай, кхыча материалий чотагIа ленински коммунистически субботнике къахьегаш я дуккха коллективаш, бIаьш нах.

Шоаш даькха цхьайтта эзар сом алапи укх пятилетка фонда дIачулу районе бахача наха.

ШАЛИ

Хьинаре къахьегаш дIадоладаьд къахьегама цIей шаьлахоша. Массазарча шоай балха моттигашка къахьегаш ва 8580 болхло.

Кхояьча бийдала, электроэнерге, доагора, кхыча материалий чотагIа тахан районе болх беш ва 1230 саг, нийс предприяте, совхоза, 42 цеха, участка, ферма, бригада коллективаш. Цар арахецаргья итташ эзараш сомий маьха продукци, кхыдола балхаш дергда.

Масала, дIайогIаргья 12 эзар ган кIотарги, «Вторчермете» дIачулургда 350 тонн тиша аьшк.

Шоаш даьккха 35640 сом алапи шийтталагIча пятилетка фонда юкъехьу шаьлахоша.

СУНЖА

Еррисоюзни коммунистически субботнике укхаза араваьннав 26400 саг. Царех 19300 саг производстве къахьегаш ва.

Кхояьча материалий чотагIа субботнике болх беш я ялх цех, бригада, ферма, 210 болхло.

Района промышленносто арахецаргья 97 эзар сома маьха тайп - тайпара продукци, гIишлонхоша кхоачашдергда 29 эзар сома маьха гIишлон - монтажни балхаш, хIаьта ахархоша 450 гектара тIа дIаювргья юртбоахама культураш.

31800 сом алапи шийтталагIча пятилетка фонде дIалургда района къахьегамхоша.

ГУДЕРМЕС

Духхьал района халкъа боахаме къахьегаш барел совгIа Ленински коммунистически субботнике укхаза дакъа лоацаш ба къахьегамеи тIемеи ветеранаш, пенсионераш. Гудермесски районе беррига а балха араваьннав 40 эзар гаргга саг. Царех 11500 болхло къахьегама вахте латташ ва. Агропромышленни комплексе къахьегаш ва 5300 саг.

Еррига шоай таронаши кхсачамаши оарцагIдаьхача района болхлоша вокх деношкарчул дукха дикагIа къахьег. Района промышленни предприятей коллективаша дош деннад тахан 55 эзар сома маьха продукци арахеца. Машиннаькъеи автомобильнии транспорта болхлоша дIа-хьа хьоргда цхьа миллион тонн халкъа боахама мовхьаш. гIишлонхоша кхоачашдергда 25 эзар сом мах бола гIишлон-монтажни балхаш.

Бiаьстан балхаш

ИНТЕНСИВНИ ТЕХНОЛОГЕГIА

РЕПОРТАЖ

Делкъа ха хулаш латтар «Алханчуртский» совхоза шоллагIча отделене кхашка тхо кхаьчача. Кха йисте шоай сеялкашка фу чудохкаш боахкар генараш дIадувш бола механизатораш. Укхаза бар отделене агроном, совхоза парткома секретарь.

— Интенсивни технологех дIае лаьрхIад оаха еррига бIаьстан культураш, — йоах отделене агронома Ваделов Бек-Хана. — ТIоадал чусоцаяра макхаш даьхача зяба кхай тIа культиватораш йоах. тIаккха трифлан яха гербицид тох, дискай лущильникашца лаьттах дIаэю из. Цул тIехьагIа цхьа иттех дийнахьа уллийт из кха. ТIаккха дIаюв хIамаш. «Передовик» яхача элитни фух да укх шера оаха дIадув генараш. Эггара тIехьа лаьтта IотоIадеш катокаш йоах...

Звеньевой волча Цечоев Хьасанеи тракториста Цечоев Iалиханеи звено я отделене генараш дIадувш. Бригадни подрядах болх беш я из. Цудухьа дег тIара, гIехьале дикагIа хургйолаш бу цар кхай тIара болх. Гурахьа хьалкхебаьча хьувкъамах тийша хургда цар алапеш. Из дика кхетаду цар. БIаь гектара тIа дIаде деза механизаторий укх шера генараш. ХIанзлехьа уж дIадийнад 80 гектара тIа.

— Тахан йистедаргда тхо ераш дIадийна. — дувц раьза волаш Цечоев Хьасана. — ХIара гектара тIара 15 центнер генараш чуэца — иштта да шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар. Цул совгIа кхы бIаь гектара тIа фуна йола гибридни хьажкIаш кхее а лаьрхIад оаха. Интенсивни технологех лелаергья оаха уж а. План 15 центнер йолча хIара гектара тIара 16 центнер хьажкIаш кхее лерхI оаха. Бригадни подрядах болх бара дола договораш, технологически карташ, кхыдола документаш хьалххехьа хьаденнад тхога...

Царна дукха гаьна йоацаш болх беш я звеньевой Болкоев Мурад вола звено а. Шин механизаторах латташ я из а. 50 гектара тIа доакъарийна йола ябакхаши кхойтта гектара тIа баьцадаараши кхедеш я цун звено. ХIара дийнахьа баьча балха наряд ца увттаеш бригадни подрядах болх беш я из звено а. ХIанзлехьа ябакхаш дIайийна баьннаб механизатораш. ХIанэ баьцадаараш дIаде кхаш кийчдеш ба.

— Кхо эзар совгIа гектар дIалоац совхоза бIаьсти дIаювча культураша. — белгалдоаккх совхоза парткома секретара Точиев Мухьмада. — Царна юкъе 1800 гектар ялатийна лаьрхIа хьажкIаш я. Бригадни подрядах болх беча звеношка дIаеннай укх шера уж еррига культураш. Хьалххехьа собранеш а яь шоай лоIаме ши-кхо саг цхьана волаш вIашагIкхийттаб механизатораш. Цу тайпара шийтта звено вIашагIъеллай совхозе. Экономисташеи специалисташеи отта а даь хьалххехьа царга дIаденнад технологически карташ, боахама а механизаторий а декхараш, уж дизза кхоачашдича хургдола алапи тIадола договораш, кхыдола документаш. 250—300 гектар хьажкIаш, генараш, кхыйола культураш лелаеш хургья хIара подрядни звено. Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхаро таро еннай тхона сиха а дикагIча агротехнически ханашка а юххьанцара кхашкара бIаьстан балхаш чакхдаха. Шин-кхаь дийнахьа дIайийна яьхай пхи бIаь совгIа гектара тIа эггара хьалхара культураш. ДIадийна доалаш латт 380 гектара тIа генараш. Сихонца дIахьо хьажкIаш дIае кхаш кийчдара балхаш...

ДIахо механизаторашца къамаьл деш гучадоал совхозе бригадни подряд юкъейоалаяра балха цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Отделенерча подрядни звеноцара механизатораш хIамаш дIаювш боахк. ХIаьта царна кхаш кийчдеш ба трактористаш Цечоев Исраили Костоев Исраили. Гербицид тохаш ба Султыгов Хьасапи Болкоев Къурейши. Уж бац подряда юкъебоагIаш. Цар йоах:

— Подрядни звеноцара ши тракторист-м совхозаца шоай договор а долаш, лакха хьувкъам кхебе лаьрхIа болх беш ма вий. План тIехкхоачашйинча совленна алапи а хургдолаш, ялат а лургдолаш. Дуккхача даькъе оаха лерттIа кхаш кийчдарах, молхаш тохарах тийша ба гурахьара хьувкъам. Из мелла дика хиларах тхона совленна луш цхьаккха а хIама дац. Тхога йоах: «Оаш баьча балхах доагIа алапи шоана дизза дIалу подрядах болх берий алапе фондера. цар шоаш 80 процент мара ца эцаш ехьа. Цудухьа хьувкъамах шоана хIама дагIац. Цунна тхо раьза дац. Оахош баьча балхах кхоача совленна дола алапи а, ахчан совгIат а. ялат а тхоашта доагIа аьнна хет тхона.

Цу деша хIанзлехьа хоадам бе беза совхоза а отделене а кулгалхоша. ХIана аьлча цох тийша хургда бригадни подряд балха юкъейоалаелга, кердача тайпара болх дIаоттабелга, бухсоццаш боахама хьалхашка латта бехктокхаме декхараш толаме кхоачашделга.

Механизатораша лаьрххIа ладийгIад Куйбышевски области вахача КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева даьча къамаьлага. Дег тIара къоабалдеш хьаллоац цар из. Цунца цхьана цар дувц болх беча а юрта бахача а шоашта эшарех.

ЧIоагIа дега новкъа долаш белгалдоаккх цар Грозерча телепередачашка хьажа шоай йиш ца хилар, болх беш радио ца хилар, юрта бахача наха лерттIа молача хина кхоачам ца хилар, юрта хьадоагIача дерригача хих боагIа мах совхоза болхлошкара дIабоаккхаш хилар, бригаде культурно салаIа моттиг ца хилар, кхыдараш.

Юртара вахара хьалаш тоаделга керттерча даькъе тийша да совхоза коллективо шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдарах, пачхахьалкхенна а боахама а пайда беш болх дIанийсбарах. Цхьабакъда, цхьадараш хIанзлехьа а кхоачашдаь хила дезаш дар. БIаьстан балхаш дIадоладалалехьа кийчъяь яккха йиш яр цIе уголок. Из хIанз а уйнашта хьекха басар докъадаларга хьежаш кийч ца еш латт.

ДIахо ла йиш йолаш дац республикерча телепередачашка хьажа районерча къахьегамхой йиш ца хилар а. Цу хьакъехьа шоашкара доагIар де деза республика а района а бувзама организацеша.

...Болх бе йолалу генараш дIадувш, хьажкIаш дIае кхаш кийчдеш йола агрегаташ. Укх шера дикагIча агротехнически ханашка кхашкара бIаьстан балхаш чакхдаха а юртбоахама культурай лакха хьувкъам кхебе а лаьрхIа хьинар кхо ца деш къахьегаш ба совхоза кхаш лeладераш.

А. БАСИЕВ.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Селхан КПСС обкоме хилар партеи къахьегамеи ветеранашца вIашагIкхетар. Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир КПСС ЦК члена, парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо дийцар КПСС XXVII съезда балхах. Большевистски IаьдалагIа бакъдар дувцаш, партийни принципиальность, цхьоагIо йолаш из чакхъяьнилга белгалдаьккхар.

Парте обкома бюроси республика Министрий Советои КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа оттаьй Нохч-ГIалгIай АССР къахьегама резервех дIахо дикагIа пайда эцара программа аьлар цо. Из кхоачашъяро йиш хулийтаргья вайга шин духьара декхар кхоачашде: промышленни гIишлошъяри производствана дикка боарамаш тIакхетилгеи Iалашде.

ДIахо цо теркам тIаберзабир 12-ча пятилетка шерашка наха чубаха цIенош хьалделга цхьайтталагIча пятилетка шерашца нийсдича шозза хIана дац аьнна лакхлургхилара.

Цунца цхьана дикка кхоачамбоацараш нийслу, аьлар нов. В. К. Фотеева наха чубаха фусамаш хьалъеча даькъе. Керттера кхоачамбоацар латт цхьабола кулгалхой шоай керттерча декхарашта кIалхара бовла гIерташ доаца бахьанаш лехар. Цу тайпара гIулакх цхьаккха дика а ла йиш йолаш дац.

КПСС XXVII съезде ма ярра йийцар негативни процессаш, дIахьалхашка дахара новкъарле еш мел дар. Цхьайолча заводий директорий, керттерча инженерийи кхыча специалистийи шоашта тIалиллача гIулакха бехктокхам лохбаьб. Вай керттера декхар да дIахьалхашка дахара новкъарле еш мел лар юстара а доахаш, хадданза къахьегама коталонаш яхар.

ГIадвуташ я цхьоалагIча квартала дукхагIа йола итогаш. Подрядни балхаш делга соахка цу ханаца нийсдича 20 процент лакхденнад. Из боккха толам ба. Бахача наха гIулакх делга соахка хьалхарча кварталаца нийсдича 20 процент лакхденнад.

Ший къамаьл чакхдоалаш нов. В. К. Фотеева аьлар КПСС XXVII съезда материалаш вайна дIахьалхашка ахара дуккхача ханара къулба санна никъ телаш хургья. Деррига низаши хьинари тIадахийта деза парте де лерхIараш дизза кхоачашдара.

Къаьстта теркам тIабахийта дийцар республике бахача наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам лулга, парте съезда решенешка хьежжа, дIахо а тоаде дезаш хилара.

ВIашагIкхетаре къамаьл дир парте ветераний республикански совета председатела В. И. Филькина.

М. И. Муталиевна «За отвагу на пожаре» яха медаль ялараx дола

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

ЦIи яьннача кIалдиса бер кIалхардоаккхаш денал долаши ше кхо ца веши гIулакх дарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «За отвагу на пожаре» яха медаль лойла **Муталиев Iийсай Мувсайна** — № 432 йолча дIа-са лелача механизированни колонна мастера, Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски район.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума
Председатель В. ОРЛОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума
секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1986 шера 17 апрель.

КЕРДАЧА ТАЙПАРА БЕ БОЛХ

КПСС Грозненски горкома пленумера

Укх деношка КПСС Грозненски горкома пленум хилар. «КПСС XXVII съезда итогехи цун решенеш кхоачашъяра долча городской партийни организаце декхарехи» пленуме доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара, парте XXVII съезда делегата В. А. Куценкос.

Грознерча коммунисташа, берригача къахьегамхоша йизза могаеш хьаллоац съезда решенеш, аьлэр цо. Шоай керттера дарех декхар лоархI цар хьинар кхо ца деш къахьегарца съезда решенеш кхоачашъелга.

Парте оттаяь программа кхоачашъяра лоархIамегIа дар да сага фактор. Из хьалъайе еза дика уйла яь вIаштIехьъяьккхача экономически стратегега, чIоагIача социальни политикага, де лерхIар кхоачашдара тIаберзабаь беча идейно - кхетама балхага гIолла. ДIахьалхашкахьа ухилга сихдара низаш оарцагIдоахаш, цун керттера лостам хинна дIаотта езаш я Iилма - технически прогресс. Цу хьале чIоагIа лоархIаме да халкъа боахама реконструкци елга. Цудухьа чIоагIа эшаш да уйлаш эргайоахилга, ерригача кадрай болх эргабоаккхилга.

XII пятилетка хьалхарча шера цхьоалагIча квартале города промышленносто планал совгIа маьхала яьккхай кхо миллион сом совгIа мах бола товарни продукци. Керттерча хьокхамашта план тIехкхоачашъяьй гIишлош еча, транспорта, бытовой гIулакхаш дара, бувзама предприятеша.

Цхьабакъда, йоах дIахо докладчика, цхьоалагIча квартала итогаша хьахьокх города предприятейи организацейи балха юкъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Цу даькъе керттердар да наьха психологи овлангара хувца ца ялар. Планаш, хьалхашка оттадаь декхараш дизза кхоачашде вIаштIехьдаргдац къаьнара оамалаш дIа а яьха ерригача сферашка кIоаргга хувцамаш дарца, хIамана сагота ца хилара, дIатарвала гIертара психологи дIаяккхарца мара. Цу тIеххьарчунгара дIадоладе деза гIулакх. ВIалла ла йиш йолаш дац хIара бетта кхаьнегара ялхнега кхаччалца йолча городерча предприятеша пачхаьалкхен план кхоачаш ца еш хилар, продукци лоаттаяра договораш чакх ца дахар, фондоотдача лохъялар, производствага дIадодар цхьаккха бахьан а доацаш лакхлуш хилар. ЧIоаггIа теркам тIабахийта безаш хIама да оборудованега бизза болх байтилга, машинаш еча а кхыча а предприятешка шин сменагIа болх байтилга вIаштIехьдаккхар.

Уж гIулакхаш дика вIаштIехьдаха йиш йолаш хилар хьахьокхаш масалаш дукха а долаш да. Производствана интенсификаци яра, йолаш йола резерваш хьагучаяхара тIаберзабаь болх дика вIаштIехьбаьккхаб «Оргтехника» объединене, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе.

Промышленни производство дегIайоалаяра темпаш лакхъярга хьежжа сихха технически кердаяха еза предприятеш, шерагIа юкъейоалае еза овсарегIа болх беш йола оборудовани прогрессивни технологи. Электроремонтни заводе, «Промавтоматика» НПО, ГРМЗ кIоаргга уйла еш а гIулакхах дика кхеташ а вIаштIехьдоах уж балхаш. Цхьабакъда из ала йиш йолаш дац йоккхагIъярех йолча «Красный молот» яхача заводе, электромеханически заводе, мехкдаьтта чакхдоахача заводашка, ТЭЦ, «Промстройматериалы» яхача объединене а яйгача, кхачан, моттигерча промышленноста а дуккхача предприятешка технически эргалонаш ещ деш дола балхаш.

ЧIоаггIа теркам тIабахийта дийцар пленуме арахецача продукце дикалах. Йолаш я дика вIаштIехьъяьккха производство, наьха къахьегам, тоаяь технологически а къахьегама а дисциплина йола предприятеш. Цхьабакъда городе хIанз а кIезига яц дуккхача шерашка духхьал цхьан тайпара йола изделеш, машинаш, оборудовани арахецаш йола предприятеш, уж морально къаенна дукха ха йоллаше а. Царех я № 1 йола КСМ, художественни промыслай объединени, электромеханически завод, моттигерча, кхачан, кога гIирса промышленноста дуккха предприятеш. Дувцача къамаьлашкара хаьддача гIулакхашка довла дезаш я хьатIаэтта ха. Из дицдалийта йиш яц.

Цу дешаех дийцар къамаьлаш даьча «Красный молот» завода электросварщика Х. А. Загаева, Старогрозненски УБР бурильщика В. Г. Кузнецова.

Города халкъа боахама дерригача доакъошка интенсификаци сихъяро дIадех производствана эшарашка хьежжа болх беш Iилманхой хила безилга. Iилма - технически прогресс сихъяра КПСС горкоме вIашагIъелла совет декхарийла я Iилманхойи проектировщикийи теркам кердача декхарашка хьежжа болх тоабара тIаберзабе.

Цу дешашта хетадир ший къамаьл В. С. Глухова — «Промавтоматика» НПО генеральни директора заместитела.

Сихха кхоачашъе еза проблемаш кIезига яц городе гIишлош хьалъяра даькъе. Дукха моттигаш нийслу хIанз а дисциплина лоха йолаш, денна доши кхоачашду гIулакхаши вIашка ца доагIаш, къахьегама а быта а хьалаш во хилар бахьан долаш балхара нах дIабувлаш.

Сага фактор тахан боккха лоархIам болаш хилар кхета а деш белгалдаккха доагIа балха а салаIара а хьалаш лерттIа вIаштIехьдаьхача къахьегама овсарле лакхагIа хулилга. Укх шера цхьоалагIча квартале къахьегама овсарлен план кхоачашъяьяц городерча пхе предприяте. Из цIенхаштта уйла тIаяхийта езаш хIама да.

Тайп - тайпарча бахьанех дукха йоаю балха ха. Къаьстта во латт из гIулакх «Металлист», «Красный молот», «Трансмаш» яхача заводашка, кога гIирс беча фабрике, «Терек» яхача объединене, кхачан промышленностеи транспортеи предприятешка.

ЧIоаггIа теркам тIабахийта дийцар пленуме наха чуIе цIенош хьалдеча а уж дIадекъача а долаш дола кхоачамбоацараш.

ТIеххьарча хана дукха балхаш даьд Грозне бахача наха медицински гIулакхаш делга тоадеш, дарбан учрежденеш дукхагIа хулийташ. Цхьабакъда больницейи поликлиникайи ерригa коллективаш боагIача тайпара болх беш яц хIанз а.

Торговлен бытовой гIулакхаш дареи даькъе а дукха да де дезараш, кхоачам боллаш дац тикашка наха эггара дукхагIа эшаш дола товараш, лоха я наха гIулакхаш дара культура. ЛерттIа Iалашбац баха нах баьцадзаращца, сомаца, бахчеви культуращца.

Къамаьл даьраша белгалдаьхар идейно - политически а организационно - партийни а балха лоархIаме декхараш, уж кхоачашдара наькъаш. Марксистско - ленински дешареи экономически образованеи городской системе чIоаггIа дIаболабаьб парте XXVII съезда материалаш Iомаяреи ювцареи болх. БIаьш пропагандисташ, политинформатораш ба практически дешаш кхоачашде къахьегама коллективаш оарцагIйоахаш.

Цхьабакъда пропагандисташа ду хьехамаш пайдана дац коллектива балха гIо деш уж деце, идеологически болхлоша кабинеташка Iо а хайша беш бола кхетама болх тахан эшаш бац. юкъарчал доацаш нахаца къамаьл а деш бе беза из.

Парте горкомо а районни комитеташа а школьни реформа чакхъяккхара деш дар хIанз а кхоачам боллаш дац. Цу проблема лоархIам лерттIа кхетабаьбац боахама кулгалхоша, мела леладу цар школашцара а ПТУ-шцара а бувзамаш.

30 эзар саг чуваха йиш йолаш да городера театраш, кино, цирк, 15 эзар саго занятеш е а 40 эзар саг чуэца а йиш йолаш я стадионаш, цхьабакъда шоатта дийнахьеи кIирандийнахьеи культура учрежденешка верригаш а цхьа эзари ах эзари гаргга саг мара хилац.

Алхха цхьа гIа а хьалхашкахьа баккха могаргдац вайна, кердача тайпара болх бе Iома ца лой, гIулакх долчча тайпара довза, кхетаде ца моге. Цхьаккха парторганизаци, цхьаккха саг виса йиш яц тIахьожам боацаш.

Къамаьлаш даьча КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара Л. Л. Недельковас, А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ парткома секретара В. А. Дулина, машиннаькъа узла парткома секретара И. В. Норенкос дийцар съезда решенешта пропаганда еш, уж кхоачашъяра нах оарцагIбоахаш къахьегама коллективашка беча балхах, керда резерваш лахара, йолаш йолча таронех бизза пайда эцара тIехьа лоаттабеча къовсамах.

Грозненски швейни производственни объединене швея-мотористка Л. Д. Саидовас белгалдаьхар шоай коллективе социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, идейно-политически болх тоабара дешаш, критика йир долаш долча кхоачамбоацарашта.

Пленуме къамаьлаш дир иштта «Чечингавтотранс» объединене начальника Е. А. Надирова, Грозненски горисполкома председатела заместитела А. А. Турпалова, «Грозненский рабочий» яхача газета редактора заместитела Г. М. Погибела, кхычар.

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС ЦК члена, парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

Дийцача дешах соцам а тIайийцар йоаггIаш йола мероприятеш чIоагIйир пленумо.

С. КОТИЕВ.

ХЬАЛХАЛАТТА ДОЯРКАШ

Шийтта шу даьлнад АйдаевгIар Аюпеи Халиматеи «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча ферме скотники доярке болаш хьаьнала къахьега. Уж цига балха боагIача хана зIамига хинна бераш хьалкхийнад. Балха яха еза ха хьатIакхаьчача нана санна доярка хул йоккхагIйолча йоIах Зайнапах. Ший никъ къоастабе беза ха хьатIакхаьчача дукха уйла ца еш доярка хиле къахьега йолалу АйдаевгIар шоллагIйола йоI Тамара а.

Царна санна даси напаси шоашта хьийха никъ безалу зIамагIйолча мехкараща Сацитаи Лейлайнеи. Иштта, цхьан дезалера ялх саг къахьегаш хул цу ферме. Мехкарех эггара йоккхагIа балха опыт йолаш Зайнап я. ЦунгIа хьежжа дукхагIа хул хIара ше хьожача Iаттагара цо йоаккха шура а. Цхьа шу дIадахийтац хьинар долча йоIо ший план 170—190 процент кхоачаш а еш 3,3—3,9 эзар килограмм шура ца йоаккхаш. ЙоккхагIйолча йишийца нийсбала гIерташ къахьег Сацитас а Лейлас а. ХIаьта толамаш а доах. ТIа-тIа дукхагIа хул къонача доярказа йоаккха шура.

Иштта, 1983 шера Сацитас хIара кхоабача Iаттагара 2318 килограмм шура яьккхаяле 1984 шера 1881 килограмм яьккхай, 1985 шера — 3172 килограмм. Карарча шера из хьокхам 4 эзар килограммага дIакхоачабе социалистически декхар тIайийцад йоIо. Хьалхарча квартале хIара Iаттагара 830 килограмм шура яьккхай Сацитас, план 549 килограмм йолаш.

Цо санна беркате къахьег цу юкъа 796 килограмм шура яьккхача Лейлас а. Цо лерхI план 2200 йолаш укх шера хIара Iаттагара 2800 килограмм шура яккха.

С. СУРХОЕВ.

СУРТАШ ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) АйдаевгIар йижарий Сацитаи Лейлаи.

И. ПЛИЕВА сурташ.

СЪЕЗДАХ ДОЛА ДОШ

Укх деношка Грозненски района идеологически а партийно - боахама а актива хьалхашка къамаьл деш хилар КПСС XXVII съезда делегат, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь Д. Г. Завгаев. Цо лоацца дийцар съезда политически атмосферах, вай республикерча викалий кхыча делегацешца хиннача вIашагIкхетарех. ЦIаккха дицлургдоацаш дег чу дисад тхона кубински делегаце кулгалхочунца Ф. Кастроца, польски делегаце кулгалхочунца В. Ярузельскеца, КПСС ЦК секретараца В. П. Никоновца, кхыболча политически деятелашца, Iилманхошца, йоазонхошца хинна къамаьлаш, аьлар цо.

Д. Г. Завгаева районна къахьегамхой тIахьийхар КПСС XXVII съездо дIадехача тайпара хьинаре болх бара, даьхача толамех кхоачам ца беш керда лакхаленаш яхара, сага йоакхо яр парте стратегически лостам бола дагакхабара.

ВIашагIкхетар чакхдоалаш дуккхача хаттарашта жоп делар Д. Г. Завгаева.

А. КРУТИКОВ.

Болхлочун уйлаш

ПОДРЯДА—ДУКХАГIА ТЕРКАМ

Юртбоахама хьувкъам алсамбаккхара, цунга дIадодар лохдара боккха теркам тIабохийт КПСС XXVII съезда решенешка. 1986 — 1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра Керттерча лостамаш тIа. Уж дешаш толаме кхоачашде йиш хулийтаргйола никъ — наьха къахьегам коллективни подрядагIа, хоарасчетагIа вIаштIехьбаккхар.

ПодрядагIа тха бригадо болх бу кхоалагIа шу да. Коллективе 16 саг ва. Соахка, масала, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 62 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуера баха, кхаш хий дехкаш доацпаше а. ТIехкхоачашйир кхыйола юртбоахама культураш кхеяра планаш а. Иштта уж толамаш даьхар эша удобренеш кIезига, фу во хиннадоллаше.

ПодрядагIа болх беча коллективех йолча положенега хьежжа, планал совгIа дIаеннача продукцех. план кхоачашъялцца цунах лучул. 25 процент дукхагIа ахча тел пачхаьалкхено. Нарядаш а увттаеш болх баьчул. дикка дукхагIа ахча нийцар из бахьан долаш хIара механизаторо. Цу гIулакхо тешабир уж подрядагIа болх белга пайдане хиларах, цулухьа кхыча тайпара къахьега уйла йолаш а бац хIанз.

Укх шера кхы а доккхагIа толамаш даха дага да тхо. Къаьстта теркам тIабохийт лаьтта леладара культура лакхъяра, юртбоахама культураш кхеяра интенсивни технологи юкъейоалаяра. Из деррига а кхашкара балхаш чакхдаха техника кийча хиларах тийша долга кхета а деш, ерригa трактораш, комбайнаш, тIехьаювзаш йола инвентарь хьогге а кийчъяь дIаоттайир. Цхьабакъда, коллективни подрядагIа болх барах дог эккха мегаш да укх шера — планаш сов йоккхий еннай.

680 гектар гуракхьа дIадийна ялат, 100 гектар генараш, 500 гектар ялатийна хьажкIаш, 20 гектар доакъара свеклаш (хьалха тха хиннаяц уж) лелае езаш я бригада укх шера. Ка бола ялати хьажкIаши ювцаргъяц аз, хIаьта доакъара свеклаш хIара гектара тIара 350 центнер, генараш — 14 центнер, чуэца планаш еннай. Уж геттара лакха а я. ХIана аьлча, иззал цу культурай хьувкъам тIехьарча итт шера цIаккха кхебаьбац тха боахаме. КхоачашъюлургIйоацаш йоккхий ма йий оаша тхона лу планаш, шоашка аьлча, уж района агропромышленни комитето еннай боахама, жоп делар совхоза кулгалхоша. Коллективни подрядагIа болх бечар ниттта уж гIулакхаш леладарах дог эккхийтаргдар из цаI да, хIаьта лаьрххIа деш санна а да. Кхыча тайпара кхетаде йиш а яц. ХIана аьлча, планаш кхоачаш ца йича наха хьийгача къих ма доагIа ахча кхоачаргдац.

ХIара гектара тIара 25 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуя план оттаьй. Бакъдар аьлча, из йоккха яц, дIаде югославски е хий ца дехкача тха кхашка дика хьувкъача кхыча гибридай фу лой. ХIаьта а соахка мисел хьажкIаш чуя тхона карагIдоале тамаш я. ХIана аьлча, бIаьсти мара ахан зар цу культура лаьрхIа лаьтта. Цудухьа органически удобренешца хьаьнде вIаштIехьдаргдац из, хьажкIаш дIаювчча хана минеральни удобренешца мара. Цу гIулакхо хьувкъам лохбергхиларах шеко а яц. Иштта из нийсделар болх лерттIа вIаштIехьа а ца боаккхаш. хьувкъам чуэцара ханаш соахка совхозе тяллийтарах, тIехьагIа тракторашта солярка ца таарах.

Коллективни подрядагIа болх беш хиларах тарра, тайп-тайпара техника еннай тхона. Цхьабакъда, совхоза администрацена дагадехача из кхыча наха балхаш де дIакхувлар соахка наст-наста. Укх шера а иштта нийслой...

ХьажкIаш дика хьувкъаяра новкъарле е мегаш кхы а цхьа хIама да. ЛерттIа калибровка ца яр бахьан долаш дIае хьалуча хьажкIий фийгаш цхьатарра хилац дуккхагIйолча хана. Кагий дараш дIадера сеялкаш кийчйича доккхийгIа дараш чухьа дус. Из бахьан долаш хьажкIаш е сов нийлха е эшачул листагIа тIаювл. Цу гIулакхо а лохбу хьувкъам.

Кастта хьажкIий фу лургда тхона. ХIаьта из аз дувццача тайпара хилар кхер со. Кхы а цхьа хIама да. Фу хьалхxе хьалоре цунна калибровка оахош а ергьяр.

БIаьсти ювча культурашта кхоачам хиллал минеральни удобренеш яц тхога хIанз а.

Коллективни подрядагIа къахьегача мехка толашагIа йолча бригадашка кхай картограммашка хьежжа белгалъю дIае еза культураш. Духхьал царна лаьрхIа хьакъоастаю техника, лаьтта, кхыдар. Боахама администрацеца баьча бартага хьежжа а доацаш, ханаш тIехьаяьха е во удобрени, фу, кхыдар денна моттиг нийсъелча бригадана хинна зе колхозо е совхозо юхаметтаоттаду. ХIаьта из геттара нийса а да. Цкъа-дале, бригадера нах а техника а кхыча балхаш тIа хьежае, е кхыча тайпара цун балха новкъарле е безам боагIаргбац тIакха кулгалхой а специалистий а. ШозлагIа-дале, шийх тийша хьаденнача гIулакха хьалхара бригада, цун хIара члена бехктокхам лакхлургба, ХIаьта цо йоаггIаш йола нийсхо а хулийтаргья.

ТIаккха дикагIа ховргда бехк хьанаб: е бригада, е боахама кулгалхой. Долче, бехкевар кIалъоттанза а варгвац коллективана хьалхашка.

Лоацца аьлча, наьхата тIа а доацаш, хила ма боагIара вIаштIехьбаккха беза подрядагIа къахьегача наьха болх. Боахама а бригадерча наха а пайда баргба цох. Киловзалаш лелаярах хIама хургдац!

Л. ЦЕЧОЕВ,
Малгобекски района, «Малгобекский» совхоза бригадир.

БIУБЕННА КЕРДА КОТАЛОНАШ ЙОАХАШ

1986 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПРОМЫШЛЕННОСТО ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

Парте XXVII съезда решенеш вахаре чакх а йоахаш, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша продукци маьхала яккхара 1986 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьй 100,7 процент, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача промышленносто — 101,3 процент кхоачаш а еш.

Промышленноста доакъошка промышленни производства боарам 1985 шера хьалхарча кварталаца нийсдича тIакхийттай дIахорча боарамагIа:

Машинашъяри металлообработкеи — 6,8 процент
Хьунеи хьу чакхйоахеи промышленность — 13,2 процент
ГIишлои материалий промышленность — 7,8 процент
Яйга промышленность — 9,4 процент
Микробиологически промышленность — 36,0 процент
Хоари яйшки йоаккха, комбикормови промышленность — 9,3 процент

Объединенешеи промышленни предприятешеи продукци маьхала яккхара план кхоачашъяри продукци тIаеттаялара темпаши хьахьокх дIахорча даннеша:

	1986 ш. I квартала план кхоачашъяра процент	1986 ш. I квартал 1985 ш. I кварталаца нийсдича процентаца
«Грознефтеоргсинтез» производственни объединени	100,3	100,6
«Грознефть» производственни объединени	101	94
Грозненски ремонтно-механически завод	101	109
Карабулакски химически реагентий завод	100,5	104
«Севкавнефтегазпереработка» производственни объединени	104	89
Грозненски «Нефтехимзапчасть» завод	101	106
Гудермесски «Нефтехимзапчасть» завод	103	2-зза
«Красный молот» завод	100,2	107
СССР 60 шу дизара цIерагIа «Оргтехника» производственни объединени	104	110
«Промавтоматика» НПО опытни завод	103	107
«Пищемаш» завод	100	109
ГI. Ахриева цI. «Электроинструмент» завод	103	119
«Трансмаш» завод	102	104
Электромеханически завод	109	106
Гудермесски медицински инструментий завод	104	108
Биохимически завод	101	136
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100	102
Нохч-ГIалгIай «Терек» яха производственни мебельно-дахчан хIамаш ю объединени	100	123
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод	101	105
Цементни завод	60	107
ГIишлон управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей завод	100,1	104
«Аргунводпром» объединени	101	115
«Чечениигушводстрой» гIишлон управлене Аргунски аьшкбетона изделей завод	100,2	95
Хьун боахама министерство	103	102
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	102	100,6
Назрановски трикотажни фабрика	102	116
Производственни швейни объединени	100	114
Грозненски кога гIирс бу фабрика	87	118
Нохч-ГIалгIай ялата продуктай производственни управлени	104	109
Маькхапекарнен макаронни промышленноста управлени	103	102
Грозненски экспериментально-механически завод	101	109
«Чечениигушстройматериалы» производственни объединени	100,6	106
Моттигерча промышленноста министерство	100,9	99,4

Промышленни продукце лоархIамегIа дола тайпаш хьадар хьахьокх дIахорча даннеша:

	1986 ш. I кв. хьаьь продукци	1986 ш. I кв. 1985 ш. I кварталаца нийсйича процентаца
Электроэнерги — млн. киловатт-сахьат	855	102
ГАЗ — млн. куб. метр	430	92
Насосаш	193	95
Скважинаш караерзаяра йола цементировочни агрегаташ	211	102
ТIоанаш хица лелхийта агрегаташ	37	100
Тракторни прицепаш — эзар	3,6	104
Трансформаторни подстанцеш	367	100
Электрофотографически аппараташ	609	100
Мехкдаьтта аппаратура — млн. сом	2,3	133
Макхаш — эзар	163	102
Механизировании гIишлон-монтажни инструмент — эзар	58	107
Хьу хьаараозар (колхозаша кийчъяьр йоацаш) — эзар куб. метр	22,2	97
Цу даькъе херх хьокха хьу — эзар куб. метр	15,8	102
Ардакх — эзар куб. метр	8,5	97
Фаттан хьекха фанера — млн. кв. метр	2,0	154
КIир — эзар тонн	10,4	111
Етта кирпишк (колхозаша яьр йоацаш) — млн.	40,5	104
ВIашагIхетта аьшкбетона конструкцеши оатхалаши — эзар куб. метр	60	105
Гипс (алебастр) — эзар тонн	3,4	126
Цемент — эзар тонн	108	107
Чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — млн.	1,8	111
ТIехьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — эзар	135	108
Швейни изделеш — млн. сом	17,4	94
Телата кога гIирс — эзар пар	579	114
Аьшка менгеш — эзар	4,2	67
Аьшка пхьегIаш — тонн	26	113
Шариковi авторучкаш — млн.	3,1	108
Бытовой химе товараш — млн. сом	3,4	103
Мебель — млн. сом	7,9	105

Республике хьаеча промышленни продукце юкъарча боарамах агропрома промышленностага кхоача дакъа да 9,4 процент. Агропрома промышленносто продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план 105,5 процент кхоачашъяьй, цхьоалагIча квартала планал совгIа маьхала яьккхай 2,5 миллион сома маьха продукци.

Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяри агропрома предприятешка продукци хьаяра темпаш дегIаахари хьахьокх дIахорча даннеша:

	1986 ш. I кв. план кхоачашъяра процент	1986 ш. I кв. 1985 ш. I кварталаца нийсйича процентаца
Кондитерски фабрика	105	103
Йий доаккха завод	109	128
Грозненски консервни завод	106	117
Октябрьски консервни завод	100,4	113
Ассински консервни завод	103	125
Самашкински консервни завод	102	85
Сунженски консервни завод	101	124
Гикаловски консервни завод	102	101
Сурхахински укупорчни изделей завод	123	109
«Плодсемпром» трест	127	152
Дулха комбинат	108	95
Шурий промышленноста объединени	106	100
Серноводски минеральни хий ду завод	120	100
«Ачалуки» яха минеральни хий ду завод	38	63

Агропрома предприятеша кхачан продукце промышленноста керттера тайпаш хьадар гуш да дIахорча даннех:

	1986 ш. I кв. хьаьь продукци	1983 ш. I кв. 1985 ш. I кварталаца нийсйича процентаца
Промышленносте даьккха дулх, I категорех йола субпродукташ а тIехьа дIалаьрхIача — эзар тонн	3,2	77
Колбасни изделеш — эзар тонн	1,5	101
Госресурсех яьха хьаьна нахчаш — тонн	361	111
Госресурсех яьккха мерзача шурий продукци — эзар тонн	17,5	106
ТIоа, берригa а — эзар тонн	1,3	111
Хьаьна кIолд — тонн	192	112
Консерваш, ерригаш, — млн. условни банка	30	116
Кондитерски изделеш — эзар тонн	2	112
Минеральни хий — млн. ахлитра	1,8	79
Корта бохабеш доаца малар — эзар дал	96	152

Агропрома ерригa промышленность хьайийцача къахьегама овсарле лакхъяра план 107,5 процент кхоачашъяьй.

Продукци маьхала яккхара юкъара план толамца кхоачашъяьяле а, насосаш, скважинаш караерзаяра йола цементировочни агрегаташ, тIоанаш хица лелхийта агрегаташ, ардакх, фаттан хьекха фанера, етта кирпишк, цемент, аьшка менгеш, аьшка пхьегIаш арахецара 1986 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьяц.

Халкъа эша товараш арахецара 1986 шера хьалхарча квартала план 102 процент кхоачашъяьй, цу даькъе культурно-бытовой гIулакхаштеи коа-картеи эша товараш арахецара план — 99,1 процент.

Халкъа эша товараш арахецара укх шера хьалхарча квартала план тIехкхоачашъяьй «Грознефтеоргсинтез», «Оргтехника», «Терек» яхача мебельно-дахчан хIамаш еча, шурий промышленноста производственни объединеней, «Красный молот», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» «Пищемаш» заводий, «Пластполимер» ОНПО Грозненски филиала, хлебопекарнни макаронни промышленноста управлене, Грозненски кондитерски фабрика, кхыча коллективаща.

Ерригача керттерча заданех лоархIаьй экономически эксперимента хьалашка болх баьча промышленни предприятей коллективаш, продукцена поставкаш яра декхараш а толаме кхоачашдаьд цар, ерригa республика хьайийцача цу предприятей коллективай хьокхамаш дикка лакхагIа да вокхарчарел.

Iилма-технически прогресс елга сихдарах, производство эргаьккха тоаярах, къахьегама дисциплина чIоагIъярах республика ерригa промышленность хьайийцача тIа мел кхийтта промышленни продукци хьахинай къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа. Республике ерригa промышленность хьайийцача 1986 шера хьалхарча квартале къахьегама овсарле лакхъяра планови задани 100,8 процент кхоачашъяьй.

Къахьегама овсарле лакхъяра план дикка тIехкхоачашъяьй «Оргтехника» производственни объединене, «Красный молот», Гудермесски «Нефтехимзапчасть», «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, электромеханически, биохимически заводий, кхы дуккхача предприятей коллективаша.

Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша шоаш даьха толамаш чIоагI а деш, шоай къахьегама низаш тIадерзадаьд шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIайийца декхараши хана хьалха кхоачашдара.

Нохч-ГIалгIай АССР Статистически управлени.

В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе номер пхиъ йолча установке дика вовзаш ва оператор Байсурнаев Лаьча.

КПСС XXVII съезда сийна яьржа хиннача социалистически яхье массарел а дикагIа хьонхамаш хиларца белгалваьлар из. Цудухьа съездо болх беча деношка къахьегама вахта дIаяхьа бокъо яьккхар Лаьчас. Ший сменни заданеш 120—130 процент кхоачашъю толашагIа волча оператора.

Дика болх барал совгIа коллектива юкъарча вахаре а хьинаре дакъа лоацаш хиларца белгала ва Байсурнаев. Из ва халкъа тIахьожама группа член, «комсомольски прожектора» редколлеге член.

Цун хьаьнала къахьегам белгалбаьхаб сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ теларца.

СУРТА ТIА: Л. Байсурнаев болх беш воалл.

ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРАШ ДАГАБАЬЛАР

Самардийнахьа хьажкIаш лелаеча механизированни звеной, бригадий, отрядий кулгалхошца, КПСС горкомий, райкомий секретарашца, районни агропромышленни объединеней председателашца КПСС обкоме вIашагIкхетар хилар. Цига дийцар интенсивни технологи юкъе а йоалаеш укх шера ялатаи фунеи лаьрхIа йола хьажкIаш хьалкхеярах дола дош.

Совещани хьайийллар КПСС ЦК члена, парте обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо гулбеннарий теркам тIаэзар ялат даккхара а доакъар кийчдара а боккха лоархIам болаш хьажкIаш хилар. Уж хьалкхеяра республике йоккха опыт Iоаьй. ДIадахача шера республике дIаденнача ялатах ахаш хьажкIаш яр. Цу тайпара толам эггара хьалха баьккхаб. ДIахо В. К. Фотеева белгалдаьккхар шийтталагIча пятилетка шерашка хьажкIаш кхы тIа дукхагIа пачхаьлкхенна дIалургхилар.

Хьалхашка латтача декхарех дувцаш цо теркам тIаэзар, яхье хьалхалаттарашкара масал хьа а эцаш, цIенхаштта къахьега дезилгах. ДIадахача шера ер санна КПСС обкоме вIашагIкхетар долаш Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевойс Кодзоев Бахьаудина дош делар 200 гектарах хIаране тIара 110 центнер хьажкIаш яха. Из сийленца кхоачашдаьд цо. ХIара гектара тIара 113,9 центнер а йоаккхаш чуйийцай хьажкIаш. 100 центнер совгIа яьккхай цу совхоза Гелисханов Юсапен «Солнечный» совхоза Кагерманов Iийсаси кулгалдеча звеноша. ХьажкIаш дика хьувкъаьяй Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза Н. Шахтамировен «Лермонтовский» совхоза Л. Захаевен кулгалдеча коллективаша, кхы дукхача звеньяша.

КПСС обкома хьалхарча секретара боккха мах бир Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза звеньевойна Элькиев Ахьмада карагIдаьннача гIулакхах. Соахка Кодзоев социалистически яхье вийхар цо. 100 центнерага дIакхоачаш бола хьувкъам чуба Элькиевней цун новкъосташтеи карагIдаьннадеце а хIара гектара тIара 74 центнер ялат даккха низ дIакхаьчаб цар. Из дика толам ба.

ДIадахача шера къаьстта дика хьувкъаьяй хьажкIаш Ачхой-Мартановскии Назрановскии районаша.

Карарча шера ялата лаьрхIа 60 центнери фуна яраш 18 центнери хIара гектара тIара якхка езаш ба республика хьажкIаш лелаераш. Из декхар кхоачашде новкъостал дергда караерзаьча йоккхача опыто, бригадни подрядои хозрасчетои, интенсивни технологи юкъейоалаяро. Йолаш я техника, удобренеш, гербицидаш, ланха хьувкъам луча селенцех дола фу.

Совещане доклад йир республика агропромышленни комитета председатела хьалхарча заместитела М. А. Арбиева.

Карарча шера интенсивни технологегIа 80 эзар гектара тIа хьалкхеергья культураш, аьлар цо. Царех 55 эзар гектара тIа хургья ялата лаьрхIа яраш. Декхар оттадаьд 470 эзар тонн из даккха. Цу гIулакха къаьстта боккхача лоархIаме я хьажкIаш. Ялата культурашта юкъе цун кхаш 15 процент мара лаьтта дIалоацаш деце а 25 процентага дIакхоачаш ялат лу цар. ДIадахача шера ЗПСК-704, НССК-606 яха гибридни фу дIадийнача хаоттам чIоагIа во хиннабале а 6 эзар гектарах хIаране тIара 60 центнер хьажкIаш яьхай.

Докладчика белгалдаьккхар фуна лаьрхIа йола хьажкIаш хьалкхееча технологи телхаеш моттигаш нийсъялийта хилар. Иштта, «Лермонтовский» совхозе ялата лаьрхIа яраш хIара шера дика хьувкъаеш яле фуна ярашта лерттIа доалдара йоакхо яц. Из бахьан долаш кхоачашъяц пачхаьлкхенга уж йохкара план. ДIадахача шера план 300 гектар йолаш цига дIаензар 200 гектар мара. Уж а дIайийнаяр эсалагIа долча кхашка. Царех цхьадарашка хьалкхельраш доакъара лаьрхIа хьекхар, хIаьта вокхарех хIара гектара тIара яьхараш 5 центнер мара хилаизар. Изамо моттигаш нийсъялийтарах гибридни фу кийчдара план соахка 77 процент мара кхоачашъяьяц республика боахамаша.

М. А. Арбиева гулбеннарий теркам тIаззар дIадахача шера еррига бригадаши звеньяши шоаш тIайийцача декхарех лоархIаенна ца хилара. 216 коллективах декхараш кхоачашдаь 46 мара яц. Из бахьан долаш республике хIара гектара тIара яьха хьажкIаш 26 центнер мара хилаизар. Геттара эсала хьувкъаьяй уж Гудермесски, Малгобекски, Шалински, Шелковской районашка.

Карарча шера 150 эзар тонн хьажкIаш йоахилга Iалашде деза. Къаьстта боккха теркам тIабахийта беза хиш дехнача лаьтташта. ХьажкIаш дегIайоагIача юкъа, кхозза теха а ца Iеш, ялхазза хий тохалга кхоачашде деза.

ХIанз массанахьа а дIае йолаьй хьажкIаш. Сихеи дикеи уж дIаер механизаторий керттера декхар да.

Совещане къамаьлаш дир хьажкIаш кхееча звеньяшта, бригадашта, отрядашта кулгалдеш болча механизаторашa:

Кодзоев Бахьаудина — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевойс; Цечоев Лечас — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза звеньевойс; Элькиев Ахьмада — Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза звеньевойс; Яшуркаев Мувсас — Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза бригадира; Камаев Шамсудина — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза звеньевойс; Цечоев Лечас — Малгобекски района «Малгобекский» совхоза бригадира.

Цар а белгалдаьккхар лакха хьувкъам болаш хьажкIаш хьалкхеяра мел эша хьалаш вай республике долаш хилар. Дош делар интенсивни технологе дIа ма деххара дерригa балхаш дог лазаш чакх а доахаш хьинар ца кхоадеш шоаш къахьегаргхилара.

Иштта, 400 гектарах хIаране тIара 115 центнер якхка лерхIаш ва Б. Кодзоев. 100 центнер якхка декхар тIайийцар Захаев Лечаси Элькиев Ахьмадеи. Укх шера юха а Элькиева социалистически яхье хьийхар Кодзоев. Цар санна хьажкIаш дика хьувкъае лерхIаш ба масса а районашкара механизатораш.

Интенсивни технологегIа хьажкIаш дIаера мел эша минеральни удобренеши гербицидаши Iалашъяьяц «Малгобекский» совхозе. Цох лаьца дийцар Л. Цечоева. ХьажкIаш чуэца йолаелча кхоачам хиллал шоашта техника хилийтар дехаш дар М. Яшуркаева даь къамаьл.

Уж а кхы тайпа а нийсленна кхоачамбоацараш геттара сиха дIадаха, звеной, бригадий балхаш лерттIа вIаштIехьдаха декхарийла я агропромышленни объединенеш, «Сельхозхимия» колхозий, совхозий кулгалхой.

Совещане дакъа лоацаш вар КПСС обкома шоллагIа секретарь Д. Г. Завгаев.

С. АУШЕВ.

ГIулакх кхетадеш хилча

Грозненски биохимически завода коллективо дIадахача шера продукци маьхала якхкара план кхоачашъянзар,— яхаш дувц керттерча инженера А. Кухаренкос. — Бакъда ер шу во дIадоладаьдац оаха. Кхоачашъяьй кхаь бетта план. Планал совгIа арахийцар 90 эзар сома маьха продукци.

Кхаь бетта даьча балхий итогех хьалхара моттиг хьоажаьй В-12 яха витамин арахецача цеха коллективана. Цу цехе дикагIа лоархIаш я А. Станкеева керте латта бригада.

КIезига бац цига шоай декхарех дика лоархIабеш, производства хьашташ шоайчарел дезагIа хеташ бола нах...

Ткъо шу гаргга ха я аппаратчик волаш тIема ветерана Еременко Олег Дмитриевича къахьега. Пенсе ваха ха йолаш саг ва Еременко бакъда салоIаш Iе безам болаш вац.

— ЦIагIа воагIалургвий,— йоах Олег Дмитриевича. — парте XXVII съездо вай мехка хьалхашка оттадь поархIаме декхараш ма дарра дайзачул тIехьагIа. Тахан сай декхар лоархI аз кагирхошта аппаратчика говзал караерзаеча новкъостал делга. ХIаьта керттера дар — хьалхашка латтача декхарий лоархIам ма барра кхетабеш уж хьалкхебар, шоаш хьадечох цар дог лазаргдолаш уж хулийталга.

Дукха ба заводе Еременкос къахьегама наькъа тIа бовла гIо даь нах. Царех цаI я аппаратчица Харикова Людмила. Предприяте балха енача хана цхьаккха говзал яцар йиIий, духхьал техническа училище якххар мара. Цкъарчоа ше хержа професси йита безам оттар Людмилай. Бакъда цу ханна уллув нийсвелар Олег Дмитриевич. Лоацача юкъа говзал караерзае гIо дир цо йоIа. Массехк шу даьннад цул тIехьагIа. ХIанз цехе дикагIа йола болхло лоархIаш я из. Цуна тешал деш я массехк сийлен грамота, ахчан премеш.

Заводо арахеца продукци хьайбай маша лакхдара тIаерзаяь я. Цудухьа шеко йолаш дац мехка Кхачан программа кхоачашъеча цо лоархIаме дакъа лоацаш хилар. Из гIулакх дика кхетадеш къахьег биохимически завода коллективо.

Е. ВОЛЖСКИЙ.

ПИСЬМОН ЛЕРАГIА

КИЛОВЗАНЧА

Нохч-ГIалгIай пачхаьлкхен университета преподавателаша дайтача письмо тIа дувцараша шин тайпара уйла яйт: къахет нравственни доаца гIулакхаш доахкаш волча педагога А. Якубова хьехаш а кхетам луш а ладувгIа дезаш болча студентех. Халахет сий долча, боккха кхетам болча коллективо а цун партийни организаце а хьалда ца алар: «Моттиг яц университете киловзанчоа!»

ХIаьта парте XXVII съезда материалаш тIа цIенхаштта аьнна ма дий нравственни доаца гIулакхаш доахкача сага моральни бокъо яц кхыбарашта хьеха а кхетам бала а. ТIаккха Якубовх уж санна дола гIулакхаш шортта доакк. Дувцаргда вай царех цхьадараш. Милице Ленински района отделера университете денача каьхата тIа дувц Якубова аспирантуре очно деша вахар духьа шийн къахьегама книжка тIа подделка яьй, яхаш. Дукха ха яьнна хилар бахьан долаш милице органаша из уголовни бехктокхаме озара дош соца а деш, университета коллективана могадир цо даь во гIулакх дийца а дийца, преподаватель волаш болх бе цун моральни бокъо ца хилар къоастаде.

Фу дир хIаьта университете? Цхьаккха а динзар! Уголовни зулам даь саг кIеззига оага а ваь витар. Дукха ха хьалха хиина хIама ма дий из, хьал сенна хьеду, аьнна хета тарлу. Дицдалийта мегаргдар, нагахьа санна ше леладаьчох декхе а ваьнна, саг тоавелча. Амма, Якубов ше бехктокхаме ца озарах кхы а хьаьрваьлар. Ше мел даьр мегаш хургда меттар цунна. Шийна тоами лоIами хулача тайпара волавелар из. Университета кулгалхоша лаьрхIар А. Якубов экономически факультетера математический факультете хьожаве. Бакъда, Якубов цIенхаштта бахьан доацаш духьалваьлар. Из раьза ца хилча, низ банзар ректора.

ХIаьта а парткомои деканатои дIадехарах Якубов алгебраи геометреи кафедре хьеха дIачувахийтанза валанзар ректор. Якубовс из приказ кхоачашланзар. ХIана? Къайле яц цига деша багIачарех дукхагIбараш складий, тикай, базай кулгалхой а кхыболча «эшача наьха» а къонгаши мехкарийи болга. Ала деза, цу тайпара нах Якубовс чIоагIа лоархIаш хилар. Цудухьа мезах лета соалор мо мара экономически факультетера хьавала тигацар цо. Конкурс йоацача математически факультете шийна хьабенна болх бе ца тугаш лийлар из 1983 шера сентябре денз 1984 шера январе кхаччалца. Из бахьан долаш прогул а лаьрхIа балхара дIаваккха воагIар из, хIаьта Якубов выговор а ва витар. Из а ланзар цо. Выговор дIаяккхийтар духьа шинга больнични лист я, аьлар. ТIаккха хьаена хьа а хьенхар из, амма профкоме дIаяла тиганзар. Цо дувцачох тийша а тийша ректора выговор а дIаяьккхар.

Техкача гучадаьлар цо хьахьокхаш хинна больнични лист бокъонагIа ца хилар, из цун участкови лоро а ца луш, вовзаш волча кхыча лоро ялар, из еннача № 8 йолча полниклиника лора Б. Насрудиновна тIехьагIа цIенхаштта бехк баьлга.

Шийна иштта аьттув бувлаш хиларах хийца харц новкъа волавелар Якубов. Шийна болча пайдана преподавателашьа болх дIаязбеча журнала тIа—вуза керттерча отчетни документа тIа харц йоазув дир цо. Цу тIа Якубова 1984 шера дIаяздир ше 1208 сахьата болх баьб аьнна, хIаьта техкача гучадаьлар цо 88 сахьата мара болх ца баьлга. Цу тайппара, ше дер харцахьа долга ховшие пачхаьлкхен отчетноста тIа приписка йир цо. Хетадала тарлу, хIанз-м махинатора Iаьржа морхаш тIаяьхкар, аьнна. Бакъда иштта хила гаьна дар гIулакх.

Хьалха хиннача ректора кабинетера «мух хьекхар» Якубовна тIаяьхка морхаш дIайоахаш. Массаза санна, бехк а баьккха, витар из. Цу тIехь гIулакх дIадужадир.

Дукхача хана денз шийна товчча а пайда болчча а оагIорахьа гIулакх дерзадеш хьавоагIа Якубов. Из гучадоал цун каьхаташка хьежача а. Масала, тайп-тайпарча ханашка язъяь цун автобиографеш... Царех цхьанне тIа Казахстане кхоач из, шоллагIчун тIа цу ханна — Дагестане. Цхьанне тIа цун даи нанеи кхелха цхьа таьрахь да, вокхан тIа нана ши шу тIехьагIа ла. Автобиографе тIа цаI мара воаца воша, хIанз хьаьттача кхоъ ва. Иштта безача, хьамсарча нахах лаьца а харцо ювпа кийча ва-кх вай «турпал».

Автобиографеш-м зуламий юхьиг мара яц. Баьде моттигаш йолаш да Якубова студенчески шераш а. 1956 шера Нохч-ГIалгIай хьехархой институте деша вахар из. Цкъа дIа а ваьккхе, тIаккха юхаоттаву институте. 1960 шера 2 курса студент ва Алиасхьаб. Цул тIехьагIардар ховш дац. Бакъда 1968 шера мара чакхъяккхац институт. ХIанз хьожаргда вай дипломага. Цу тIара дар-м Iалаьмате шаьра да: 1962 шера деша а этта, 1966 шера дийша ваьннав аьнна, яздаьд.

Якубовс яхачох из-м шийханнахьа дийша ваьннав, диплом хьаяздаьчар «гIалаташ» даь мара. Къахьегама книжка а, цо яхачох, цун лоIамагIа доацаш тоалаьд. Шеко йоацаш да цаI —цхьабараш «гIалат» бувларо Якубовна Iилманга бода никъ хьабийллаб.

Аспирантуре а корабир Якубовна, цун шийн «цхьаккха бехк а боацаш», «гIалаташ» деш бола нах. Кандидата диплом хьаяздеча хана Алиасхьабах Асхьаб хилар. «Из цхьа дакъилг Iодеждад са цIерах», — йоах цо ше. Из а цхьаннена эшаш хинна хургда-кх.

Советий мехка гражданина керттера документ да паспорт. 1985 шера 26 апреле къахьегама коллектива собрании йолча хана Якубова дIахьекха паспорт 1983 шера хьайийна а цхьаьнахьа прописка йоацаш а хиннад. Бакъда хIанз тхога хьахьокхаш дар 1981 шера хьаденна а Первомайски улицагIа 58 цIагIарча № 51 йолча квартире прописка йолаш а да. Цу гIулакха маIан бехктокхамерча органаша дича нийса хургда.

Органаша техкача бакъахьа долаш-м кхы а да укхаза: мичад ховш дац Якубова военни билет а. Ши шу даьккхад цунга военни комиссариате переучет яйта ца могаш университета военни учета йоккхагIйолча инспектора Жедринская Нина Ивановнас. Цу хьакъехьа ректорга докладнойш а яздаьд. «Цхьаккха документ хьахьокха ца тугаш со-м юхьIаьрж оттаьй цо», — йоах Жедринскаяс.

Кхоачам хургба аьнна хет цун документех дийцар. Якубовх лаьца мел долча каьхаташка хьажа эттачунна-м бIаргаш а кIайлургда.

Бакъда дог тохадолийташ да уж харц гIулакхаш педагого леладар. ХIана аьлча педагогически балхо цIадех хьехархочун морально-нравственни сурт-сибат цIена, из ше эздий, сабаре, оамалца хулга.

Цу хьакъехьа дика аьнад А. В. Луначарске: «Педагога моральни хьисапах а оамалах а доалла моллагIа айп кхувш йоагIача тIехьенах кхеташ дола дохьаж да». Цудухьа цо цахаддаш хьехархочунгара дIадехаш хиннад хIара дийнахьа шийн нравственни сакхетам лакхбелга.

ХIаьта Якубова дог-уйла кхыча бесса хиннай. Из къаьгга хьагойташ я шийца болх беш болча нахацара цун цIена йоаца уйла а.

Цхьаннеца дов доакх, вокханца яппараш ю. КхоалагIчоа Iоттар е кийча ва. Ерригача факультете ше мара балхах кхеташ Iилма довзаш кхы саг вац аьнна хет. Шек дIавоацаш, уйла ца еш, цIе-кIай ца луш сатийнна къахьегаш боахкача наха халахетараш де Iемав из. Иштта из тоссавалар Iилман коммунизма кафедре болх беш волча И. О. Каценца.

Мала бIехве гIерт Якубов? И. О. Кацен Нохч-ГIалгIай АССР Iилман заслуженни деятель. тIема а къахьегама а ветеран ва. Шовзткъе ворхI шу да из КПСС мугIарашка вола. Ткъаь пхиъ шу дIаденнад цо кагирхошта коммунистически кхетам балара. Цхьабакъда, Якубова математически факультете партийни собрание дийцачунга ладийгIача аламий моастагIа ва из, цхьаь цаI во хIама дац цо ца деш.

Ше тохар меттахьа тоха гIерт Якубов. КIезига нерваш толхаяьяц цо В. Федоренкой, Н. Колганова, Л. Шевердиновай, Н. Игнатенко, кхыболча преподавателий. ХIана ду цо из? Хала дац цу хаттара жоп лаха. Керттерча даькъе Якубова бIехбераш цо леладер ла безам боацараш ба. Духьала хиинаб уж морально цIена воаца хьехархо кафедре юха харжара. Из дице магац Якубовна, шийна принципиальни критика ерашпа гIом болабаьб цо. ХIаьта тохаш дола «герз» бе-башха хеташ а вац из. Мотт, йоахар, тийша болх, питам — дерригa а дика да, довхошта ен йола чов ма хулла даьрагIа хилийтара.

Кхы а дукха да цунах доалла моральни айп хьахьокхаш дола гIулакхаш. Кхыметтел ший цIерагIа йолча квартирах яла еза квартплата а ханнахьа дIаяла раьза вац из. ДIадахача бIарччача шера мах ца луш квартире баьхаб цун дезал. № 1 йолча ЖУ представленегIа судо яхьийтача исполнительни листагIа 305 соми 73 кепиги кIалхьежаду пунгара университета бухгалтере. ХIаьта укх шера кхы тIа 210 сом тIахьаьрчад Якубовна. Пайда боаца хIама хета тарлу цунах, амма, уж пайда боаца хIамаш цаI цхьаннеца дувзалуш, хьахул сага моральни сурт-сибат.

Цецвоаккхаш да цхьа хIама. ФуннагIа во хIама Якубова даьдале а из хьаллаца нах корабоагIа цунна. Университета хиннача ректора М. Павлова цхьа алап гоалдаьккхе а, гIалат долаш тохар приказ, из юхадаккха бахьан хургдолаш. Якубова га ца доаккхаш Iеваланзар Ленински района прокуратура воккхагIвола следователь Ю. Собина а. ГIулакх шийга кхаьчача харцчун никъ бехканзар цо.

Математически факультете а ба Якубов хьаллувцаш бараш. Царех ба кафедра заведующи В. Третьяков, преподаватель М. Николайди, факультетера доцент С. Асхабов. Литта даьтта санна цIенву дар шоай новкъост. Бакъда, Третьяков цу уйлан тIа ваьнна-м сел дукха ха яц. Из гуш да цо ректорга яздаьча дукхача докладнойх, собранешка даьча къамаьлех. Цу хьакъехьа 1984 шера 2 феврале кафедра къахьегама коллектива собране Третьякова даьча къамаьлах массехк дош доаладергда вай: — А. Я. Якубов кафедра ерригача коллективаца айхьаза ваьннав, цул совгIа цо хьахьекхад факультете дешаш болча студентий хьашташ шийна бе-башха ца хетилга.

Кафедра заведующена шийна хов хургда-кх ше хIанз хIана хувцавенав...

Университета цхьаболча коммунисташа йоах: —Ректора аьтта оагIув бар Якубов. Цо леладу харц гIулакхаш соцаде, аьнна яь решени ректорате дIачукхаьчача хила баха кхера санна яй дIайоалар.

Из бакъдеш да Якубова ше яхар а. «Сона духьала-м хоза хабар дувцар Павлова». Вай мел дийцачо хьахьокх Университете дукхача шерашка кулгалхочунга кIайдар кIай а Iаьржадар Iаьржа а да, ала бокъо йоацаш, цо мел даьр магийта дезаш, цунна товчча тайпара «шолха мораль» лелаеш дола хьал хилар. ТIаккха партийни комитет а лераргIа принципиальни никъ ца лоацаш юстара лаьтталга.

ХIаьта шоай деррига а хьинар кхувш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам балара, Iилма дегIадовладара, кердадараш лахара тIадерзаде декхар долча цхьаболча Iилманхоща беррига низ а уйла а шо-шоашта болча аьттонна лоаттабеча къовсама, тайп-тайпарча йоахарашта тIаахийтаб. Цудухьа да воапа нов санча дехад гIулакх.

М. КАРТОЕВ,
Х. АУШЕВА,
тха спец. корр.

В. И. Ленин ваь 116 шу дузаш

БОКЪОНЦА ЙОЛАШ ЙОЛЧА СОЦИАЛИЗМА ЛЕНИНСКИ КОНЦЕПЦИ

Ленински гений белгалйоаккхарех цхьа башхало — марксистски теореца творчески гIулакх доагIаш хилар, вахаро тIа ца эца моллагIа а концепцеши уйлаши хувца кийча хилар.

КЕРДАЧА ОБЩЕСТВА ШИН ФАЗАХ

Кердача общества лохереи лакхереи фазаш хьалда къоастаеш хиннача К. Марксеи Ф. Энгельсеи наггахьа мара доаладеш хиннадац «социализм», «социалистически» яха дешаш. Духхьала В. И. Ленин ва политически вахаре уж шерра юкъедоаладаьр а капитализм революционни хьисапе кердайоаккхаш дикагIча кердача явленешка хьежжа уж лувца доладаьр а.

«Социалистически» категореш шерра юкъейоалаяр принципиальни теоретически маIан долаш дар, дIахо ме доал, доккхагIа а долаш. ХIана аьлча «социализми» «коммунизми» яха дешаш кIара доазув вохкал дукхала характеристикай хьакъехьа меттел дикала специфика а, вешта аьлча коммунистически юкъара белгалонаш йоахкаш хиларал совгIа фазех хIараяр духхьала шийн мара йоаца башхалонаш йоахкаш хиларца а тIехьтIехьа кIоаргагIа кхетадайташ доландаь.

К. Марксаи Ф. Энгельсаи кердача формаце шанкхе а фаза цаI йола коммунистически отношенеш хеташ яр. Цар кхетадеш хинначогIа, укхаза революци а, строй а, нравственность а, беррига сакхетам а коммунистически хила безаш бар. Коммунизма хьалхарча фазе производства средствашь юкъара ерзаеш пролетариата диктатурас дечох лерхIар: производства еррига средствашь ерригача общества доалахьа ерзаяр, цунца цаI йолча планагIа дегIаахара эша хьалаш хьа а деш; классови вIашдухьаленаш меттел, классови башхалонаш а дIаяхар: товарни производствои отчуждении йизза дIаяккхар; товарно-ахчан отношенеш дIаяхари хIаране къахьегама дукхалга (дукхалгеи дикалгеи а доацаш) хьежжа общественни запасашкара духхьаларча снабжене кIийлен тIа рузкъа дIа-са декъилга юкъедоаладари.

Цу позицешкара йистача хьалхара фаза из а коммунизм я, бакъда, дегIаена йоацар-м я. В. И. Ленина социализма из чулоацам бIарчча къоастабаьб Октябрьски революци ялалехьеи Советски Iаьдала хьалхарча шерашкеи, Советски Россе хьалашта мегаргдолаш из оттаде а гIийртав. Духхьала цудухьа 1917 шера октябрал тIехьагIа цу сахьата В. И. Ленина динза дарглоацаш лийрхIад «дерригача халкъа социалистически кооператив хьалъе йолаелга» (ПСС, т. 36, оагI. 161, 162). Хьаеш йолча дегIаенача материально-технически базаца чIоагIало лувцача цу дерригача халкъа кооператива чулоацам хила безар дерригача халкъа цаI йолча доалахьенца чIоагIало лувцача производстваи (промышленни а юртбоахама а) рузкъа дIа-са нийсдареи цаI йолча пачхаьлкхен юкъерча организацех латташ, товарно-ахчан отношенеш хургйоацаш къахьегамеи рузкъа дIа-са нийсдареи бустама цIенхаштта учет а лелаеш, тIахьожам а лоаттабеш.

ФУ ХЬАХЬЕКХАР ПРАКТИКО

Уж идеяш кхаьчар 1919 шера тIайийцача Коммунистически парте шоллагIча Программа тIа меттел диккача даькъе «тIема коммунизма» ханарча практически гIулакхашка а. Производства хIама ца эшаш еррига средствашь пачхаьлкхенна караерзаяр, товарно-ахчан отношенеш вIашагIтохар, массанахьа а коммунаш яхкар, кхыдараш бIарчча хьайийцача лакхехьа бийца социализма чулоацам кхетабарца хьахулаш дар.

Иштта кхетаеш йола социализм, хинна яланза йола коммунизм а йолаш, ше дегIаахарца хьахинна коммунизм хиларах тарра дIаотт, хIаьта коммунизм ше, цу хана Ленина яздаь ма хиллара, «хинна яьнна социализм», е «йоаржаяь социализм я» (ПСС, т. 36, оагI. 65). Социализма социально-экономически чулоацам иштта бувцаш хилча, дегIаенача социализма къаьсттача этапах хIама ала а дагIац, из нийслу лакхерча фазаца, ма дарра аьлча коммунизмаца.

Бакъда, практико бакъянзар уж предложенеш. Цу тайпара кхетаеш йола социализм хьалъеш 1917 — 1920 шерашка Советски пачхаьлкхено даьча гIулакхаша пайда бинзар, из эггара хьалха Ленина кхета а дир. Йолаш йола опыт кIоаргга техка а техка, цо эггара хьалха кхетадир цхьайола формулаш хувца а дегIайоалае а езаш хилар. Россе берригача коммунисташа хьанийца а практически гIулакхий ларде лаьтта а хиннача социализм хьалъяра хьалхарча концепце тIара хьайоагIа цхьайола предложенеши практически гIулакхаши гIалате да аьнна майрра дIа а кхайкадир. «1921 шера бIаьсти йоалаш хьагучадаьлар «штурмовой» хьисапе, вешта аьлча эггара а лоацъяь, сиха, юкъарчал доацаш, производствои рузкъа дIа-са декъареи социалистически лардашка довла гIортарах вай эшар» (ПСС, т. 44, оагI. 204).

Фу дир иштача хьалашка В. И. Ленина?

ТВОРЧЕСКИ, НОВАТОРСКИ ГIУЛАКХ

Цу ханарча Советски Россе геттара чоалханерча хьалашка (граждански тIом, интервенци, беха мохк) къаьстта лоацчача хана цхьайола керда проблемаш творчески оттае а хьалха хиннaчул чIоагтIа эргаш социализма йолча концепце контураш белгалъяха а хьакъал дIакхаьчар цун. Советски Iаьдала хьалхарча шерашка хиннача специфически хьалашка из кхоачашъяро реальни социализмага доаладир вай.

ХIаьтарча дуккхача коммунисташта новкъа хеташи драматически бола из майрра баьккха гIа эггара хьалха гуш бар В. И. Ленина оттаьча. 1921 шера парте X съезде тIайийцача «кердача экономически политика (НЭП)», хIаьта иштта тIехьагIарча дуккхача ленински балхаш тIа а.

Социализма цаI йолча марксистско-ленински концепцена юкъе боккхача лоархIаме дола творчески дакъа лоаца керда принципиальни выводаш ю цо. Социалистически производство — из централизованни планагIа йола производство я, цхьан оагIорахьара, В. И. Ленина яздеш ма хиллара, «производства еррига йоккхий средствашь пачхьалкхен Iаьдала а йолаш», хIаьта вокх оагIорахьара «коллективни йола предприятеш хиларах тарра», вешта аьлча халкъа юкъара (ПСС, т. 45, оагI. 370, 375) «кооперативни предприятеш а йолаш. Кхыча тайпара аьлча социализм йолча хана мегийташ да рузкъан доалахьен ши форма хилар, хIаьта обществе классашта юкъера башхалонаш йолаш юс. Социализмага довлача хана йизза дIаялац товарни производство яха уйла. ТIаккха йолаш юс товар, мах, рынок, и. кх. дI. яхараш санна йола категореш. Рузкъа дIа-са декъ товарно-ахчан отношеней, торговле новкъосталца. ХIаьта социализм хьалъяра стимул хила еза учети хIаране къахьегама дукхал а дикал а лоархIаш сага шийн бола безам, сага материальни хьашт.

Цу ленински идеяша дIахо дегIайоалайир хьалхагIа Марксеи Энгельсеи йийца дуккха идеяш. Социализм иштта кхетаярагIа коммунистически франце хьалхара фаза йолаш юсаш яр, хIана аьлча вахара ларда производства средствашь общественни доалахьа хилар йоландаь. Бакъда, социализм дегIаахар хIанз цун шийн ларда, цун шийн йола, капитализмах принципиально эргаши дуккхача даькъе коммунизма йолчарца хIанз а ца нийслуши цун шийн йола социально-экономически белгалонаши дегIаахари да. Цунца цхьана теоретически хила йиш йолаш я дегIаенача социализма йIаьхача ханара этап.

ЛЕНИНСКИ ТРАДИЦЕШ КПСС XXVII СЪЕЗДЕ

Бакъда, духхьала цунца лаьтта Iац теоре актуальни проблемаштеи реальни социализма практиканеи ленински идеяй тахан вахаре бола лоархIам. Социализмах бола хьехам В. И. Ленина творчески дегIабоалабар теркал а деш, аттагIа къоасталургда социализма проблемех йола дуккха дискуссеш а КПСС XXVII съезде дийца, теори а практика а толаме дегIаахара новкъарле еш дола тешамаш, догмаш, предрассудкаш хьайоагIа наькъаш.

Съездо болх бир майрра, новаторски, бокъонца ленински хьисапе. Съезда яьча Политически доклада тIа белгалдаьккхад массанахьа вахара массе явленешка мегаргйола схемаши рецепташи теорех е гIортар марксизмана - ленинизмана духьала да аьнна.

Эггара хьалха из доагIа производительни низехи производственни отношенеехи, хIаьта иштта царпа дувзаденнача социалистически доалахьеи дешаех а. Общества производительни низаш дегIадахкара боарамо кхоачавир Ленин Маркса хийттача тайпара кооперации социализмага довлара форма хиина ца Iеш, социализма шийн дакъа а да яха вывод еча. Иштта дола из хIама дIатIа а ца эцаш, укх тIеххьарча хана цхьабола теоретикаш гIийртар рузкъан доалахьеи ши форма вIашагIкхетилга сихде, кооперативаш бокъонца пачхаьлкхен доалахьа ерзае. Иштта ца доагIаш дIахьалхавалара духьала а долаш, кооперативни доалахьенах КПСС XXVII съездо дIакхайкадир: «из социалистически производствера шийн таронаш кхоачаянза, наьха хьашташ дикагIа кхоачашдулуш я» аьнна.

Социализма лардаш тIа оттаяьча товарно-ахчан отношенеша хозрасчет дегIайоалаяра гIулакх де деза, ше хьийгача къих бухсоцаш хьахулар алсамдаккхара сига бола материальни безам хьаллаккхбе беза яха ленински идея дIахо творчески дегIайоалайир XXVII съездо. Марксизмо йоах яхаш из догматически кхета а деш маьхий бустамаштеи товарно-ахчан отношенештеи духьала бараш бувцаш XXVII съездо белгалдаьккхар: «Товарно-ахчан отношенеш мегаргьяц яхаш дувцараш, экономикана планагIа кулгалдеча практике цар боагIа лоархIам ца белга дIадаккха ха эттай. ХIама хьаде бола наьха безам, производства эффективность лакхъяра цар дика еча воздействе лоархIам ца баро мелъю хозрасчет, водар хьахулийт. ХIаьта социалистически кIийлен тIа товарно-ахчан отношенеш лерттIа лелаш хилара могаргда коллектива хиларга, кулгалхошта харгеи инициативагеи хьежжа боахам лелабарах бухсоцаш хьадур хургдола хьал оттаде».

Реальни социализма теореи практикаи уж а хIаьта иштта кхыдола а дешаш — социальни хувцамаш дара тIехьарча къовсаме хьалха а санна ленински идеяш тахан а мегаш хилара дола тешал да.

А. БУТЕНКО,
философски Iилмай доктор.
(АПН).

ШКОЛЬНИ РЕФОРМА—МАССАНЕ ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

КЪАХЬЕГА IОМАБУ

«1986—1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальни дегIайоалаяра Керттерча лостамаш» тIа яздаьд: «Юкъарча дешарен профессиональни школа реформагIа лерхIа гIулакхаш кхоачашделга Iалашдолда. Юкъера школа йистейоаккхача дешархоша дуккхачарех цхьа професси Iомаергйолаш къахьегама кхетам болалургбола хьалаш хьахилийта».

Наурски района Алпатовски юкъерча школе из декхар мишта кхоачашду дувц укх статья тIа.

Алпатовски юкъерча школа дешархоша аьхки хьинаре болх бу кхашка, комсий бешамашка, Iома а йийя, юрта боахама машинаш тIа ховш.

Берий хадданза терко ю школерча хьехамчаша меттел, «Наурский» совхозерча цар шефаша — специалисташа а. Дешархошта лекцеш еш машинно-тракторни мастерскешка, лаьрххIа кийчъяьча классашка, кхашка.

Совхоз комсаш кхею специализированни боахам ба. Цудухьа школа чакхйоаккхача дешархоша Iомаю комсаш кхеяра професси. Цудухьа царна хьалхашка оттац «Школа чакхъяьккхача фу дергда аз?» яха хаттар. Уж совхозе болх бара профессиональни физически кийчбенна хул, совхозе болх беш Iайна къахьегама стаж а йолаш.

Бераша дика кхетаду къахьегаш даьккхача сома мах мелб.

ХIаьта эггара дикагIа кхеташ бола дешархой совхозо шийчотагIа техникумашкеи институташкеи дIахо дешийта бохийт. Цига дийша специалисташ а болаш юхабоагIа. Цудухьа «Наурский» совхоза дукхагIбола специалисташ Алпатовски юкъера школа йистеяьккха нах ба. Совхоза директор Петренко Геннадий Ефремович шийхана из школа йистеяьккха, совхозо шийчотагIа дешавахийта, юрта боахама механизаце институт йистеяьккха саг ва. Инженер а хинна, совхозе юхавена, дукхача хана инженерни служба керте лаьттав из.

Алпатовски юкъера школа йистеяьккха ба совхоза отделене управляющи Калистова Валентина Петровна, керттера инженер Заракаев Виктор Иванович, воккхагIбола прораб Тиров Александр Николаевич, мастерске заведующи Толстых Иван Андреевич, бригадираш Бабченко Николай Иванович, Рожко Александр Иванович, кхыбараш.

Школа совхоза кадраш кийчъю керттера пхьоалле а хинна дIаэттай.

Шоай даьщцен-ноанощцеи цхьана дIа а эттa, совхозе болх беш ба станицера кагий нахи мехкарийи.

— Юххьанца совхозе беча балхах ловзарг хетар тха дешархошта, — йоах школа директора Петренко Ивета Валентиновнас. — ХIанз лакхерча классашка баьлча, дешархой производственни бригадашта юкъедолх бераш, шоай боккхагIболча новкъостащтеи даьштеи-ноанощтеи гIо деш а хул.

— Ши-кхо шу хьалха совхозо дийха лакхерча классашкарча дешархоша новкъостал дир комсашта гIулакх деча, уж чуэцача. Цар новкъостал дир хьайбашта доакъар Iалашдеш боахкараштa а. Школьни реформа араьнначул тIехьагIа 8—9 классашка дешаш бараш шоаш производственни бригадаш вIашагIтоха болабелар. 1984 шера хьахилар хьалхара подрядни ши бригада. Царна тIачIоагIийр 44,5 гектар комсаш, ядохимикатащца беча балхагара дIайийккхача, деррига балхаш шоаш кхоачашдир дешархоша. Царга хьажа совхозо бахийтар шийэггара дикагIбола бригадираш.

Совхозе болх беча дешархошта бокъонца йола лагерь яьй. Цига дувшаш-гIовтташ, хIама дуаш, салоIаш, спортивни ловзараш деш хул бераш. Царна хулийт даа а тIа-кIал дилла а хIама, спортивни культурни инвентарь. Дешархоша дийха совхозо царна тел экскурсешка аха автобус.

Дешархой бригадий членашта хIаранена къахьегама книжка делар. ХIаранена алапи, нагахьа санна доагIе, кхы тIа луш дари премии елар.

Дика къахьийгар йоккхагIча классашка дешабагIараша. Дукха хьийкъар цар комсаш. ХIара гектара тIара лоархIаш 72 центнер комсаш яьхар. ИйслагIча классерча АлиевгIар кулгаллеш хиннача бригадашта юкъе 60 саг вар. Царех 23 кIаьнк вар. Цар механизатора говзал Iомайир. Царна удостоверенеш делар.

Школа чакхъяьккхачул тIехьагIа шоай совхоза механизатораш а хинна къахьега болабелар Шовхалов Мохьмад, ИсаевгIар Султани Абумуслими, Хусиханов Хож-Ахьмад, Мутузов Руслан, Магомедов Ваха, кхыбараш.

ХIаьта цу шин бригадана духхьала кхы тIа 7 эзар сом ахча а делар.

Дешархоша безаме а хеташ новкъостал дора бокхагIбараштa комсаш хьалкхеe, доакъара баьцаш чуэца, цIеноши кхыйола гIишлоши хьалъеча.

— ХIара шера 600 совгIа болча дешархоша совхоза новкъостал ду, — йоах, доккхал а деш, И. Петренкос.— ХIаьта массе хана а царна уллув ба тха преподавателаш-хьехамчаш. Совхоза оагIонгахьара дешархой хьехамчаш ба эггара дикагIбола специалисташ — Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни виноградарь, орден лелаер, коммунист, бригадир Шетинин Николай Михайлович, отделеней управляющеш Логвинова Надежда Васильевна, Божко Владимир Васильевич, Иванов Валерий Иванович, бригадираш — комсомолка Голядкина Вера, Кулакова Тамара, кхыбараш.

Производственни балха говзал Iомаеча мастеращца В. Д. Лаптеваца, В. М. Логвиновца, И. А. Зеленскеца совхоза специалисташа бераш Iомаду комсашта гIулакх де, уж са доаллача зенерча хIамаех а лазарех а лорае, кхыдар де.

Эггара дукхагIа хIама карагIдаьлар дешархошта дIадахача шера. Юрта боахама профессеш Iомаеш совхоза беррига болхлой а санна цар парте XXVII съезда ма боаггIара накъабахара социалистически яхь йоаржаяьча хана.

— Цу хана берий айденна хьинар а безам а селлара боккха бар, царна тхоаш мишта хилча бакъахьа да тхона ца ховш, — яхаш дувц школа директора. 8—9 классашкарча берригача дешархоша, царел тIехьагIа 7 классерча бераша а шоай собранешка чIоагIдир подрядни бригадаш вIашагIтоха. Цар дIадийхар, бIаьсти яьлча шоашта промышленни комсаш кхеяра лаьтта къоастаделга, комсаш кхеяра а уж чуэцара а деррига балхаш шоаех тийша хьалулга. Преподавательски коллектив царна духьала йоалаяланзар. Тхо раьза хилар ихи подрядни бригада вIашагIтоха. Совхоза кулгалхой а хилар раьза.

Бакъда, цунца чакхдаланзар из гIулакх. ЯлхлагIча классашка деша дагIараша а дIадийхар шоаех бригадаш вIашагIтохилга. Цар кхыметтел шоашта бригадираш а хержар: Муртазов Идриси Чепрасов Сергейи. Преподавателаша бераша йоахар, шун хана, шоаш цаIаш мара доацаш болх бе хьалха да, бакъда, шоай боккхагIболча новкъосташта гIо де-м тарлургда шун, безам бале.

ЛадувгIанзар бераша цу къамаьлага, шоашта болх хьаба яхаш тIатеIар школа а совхоза а кулгалхошта. ЯлхлагIча шин классерча бераштa 16 гектар комсаш къоастайир. Кхийнараштa хетар, бераш кIаьд а денна, дог а ийккха кха дутаргда аьна. Тешапар бераштa комсаш лелалургхиларах.

Фу хилар хIаьта? ЯлхлагIча классашкара бераш яхье котлаьлар — планал цаIи ахи дукхагIа комсаш яьхар!

ХIаьта берий ворххIе а бригадо комсаш яхара план кхоачашйир. Бакъда, кхийнарий бригадашта из де нарагIдаланзар.

кадай а, денале а, къонахчал долаш а хилалаш шоаш кхаьчача!

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

ДIАХАЙТАР

КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма университето дIахойт IИЛМА АТЕИЗМА II-ча курсе заочни отделене дешаш болчарга IV-гIа учебни сесси 1986 шера 22 апреле денз 28 апрелага кхаччалца КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма Университета помещене хургйолга.

«Беррига дешархой бакха декхарийла бу»

КХОАНА—СОВЕТСКИ IИЛМА ДИ

ДАЬХЕН IИЛМА ДЕГIАДОАЛАДЕШ

Советий Iаьдала хьалхарча шерашка, граждански тIемо яь човнаш ерзае а кхелехь, хала эттача хьалашка, эшаш бола специалисташ кIезига болладе а, 1920 шера Грозне йиллар керда Iилма-тохкама организаци — мехкдаьтта промыслайи заводийи управлене Центральни лаборатори. 1922—1926 шерашка ехкар исторе, метта, литература, искусства Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институт, Грозненски мехкдаьтта институт, Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама институт. ХIаьта 1938 шера хьайийллар Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен хьехархой институт. Цун кIийлен тIа йиллa я хIанзара Л. Н. Толстой цIерагIйола Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет. Цул тIехьагIа хьахилар кхы цхьаькха вуз а — 1980 шера йиллар Нохч-ГIалгIай пачччахьалкхен педагогически институт.

Нохч-ГIалгIайчен культурни вахаре доккха маIан долаш хилар 1926 шера хьайиллa исторе, социологе, филологе Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институт. Цу учреждене болх беркатерча новкъа берзабара дукха къахьийгар цун кулгалхой хиннача З. К. Мальсагова, Д. Д. Мальсагова, М. А. Мамакаева, О. С. Ахриева, С. Б. Арсанова, О. Д. Долакова, А.-Х. А. Саламова.

Ше хьахиннача хана денз боккхача лоархIаме болх бу цо. Цунна доккха новкъостал даьд Москверча, Ленинградерча, Дона-тIарча-Ростоверча, кхыча городашкарча Iилма учрежденеша. Цо арадаьккхар нохчийи гIалгIайи эггара хьалхара йоазув, дIайолайир литература юхь, арахийцар терминологически орфографически словараш, фольклора сборникаш. Исторе, этнографе, экономика, Iилма-географе хьакъехьара тохкамаш дир. Шерра дIадоладир Iилма экспедице балхаш. Институте хьайийллар аспирантура. Iилман центр а хинна дIаэттар институт.

ТIехьагIа цу институте ехкар археологе, этнографе, социологе, Iилма-атеизма, исторе, литература, метта секторaш, кулгайоазоний фондай отдел, кхыяраш. Дикка шерьеннай института штат, библиотека. Цун фонде да 100 эзар гаргга книжка.

Укх тIеххьарча шерашка института Iилма болхлоша язъяьй кандидатски цаI докторски диссертацеш. Уж ба В. А. Кодзоев, Р. К. Ужахова, Х. М. Мамаев, Х. М. Мусаев, кхыбараш. Докторски диссертаци язъяьй Хь. В. Туркаева. Iилма воккхагIча сотрудника М. Б. Мужухоева а кийчъяьй докторски диссертаци. Иштта йола диссертацеш язъеш ба кхыбола Iилманхой а.

Iилма тахкара балха тIа кердадар гучадоаккхача кайоалаш къахьег Iилмай кандидаташ болча кхалнаха З. А. Мадаевас, Р. К. Ужаховас, З. И. Хасбулатовас, кхычар.

Дукха арахийцай институто монографеш, учебникаш, брошюраш, сборникаш, Iилман статьяш. Царна юкъе къаьстта лоархIам болаш да граждански тIема турпала Асланбек Шерипова къамаьлий, статьяй сборник, Москве арахийца «Эрсий-нохчий словарь», «Эрсий-гIалгIай словарь», «Сийлахь-боккха Октябрь, хьалха латта Росси Къулбаседа Кавказа халкъий исторически творчестве» яхараш а кхыдараш а.

Института коллективо доккхал ду шийсотрудникаш, «Ширача замангара денз таханарча деношка кхаччалца дола Къулбаседа Кавказа халкъий истори» яздеча юкъе дакъа лоацаш хиларах. Из истори язду СССР Iилмай Академе а СССР исторе института а Iилманхоша кулгал а деш.

ХIанз института Iилманхоша, Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета преподавателашца-Iилманхошца цхьана язъеш я «КПСС Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце исторе очеркаш», «Нохч-ГIалгIай АССР шин томах латта истори», «Нохчийи гIалгIайи советски литература истори».

Республике 14 Iилман учрежденешка хIанз тайп-тайпарча темаех Iилма тохкамаш деш 2800 Iилманхо ва, царех 40 совгIа доктори 700 гаргга кандидати а волаш.

Республике меттел, мехка а цIи хеза ба профессораш, Iилма доктораш Ш. А. Алиев, ГI. У. Мальсагов, Д. Д. Мальсагов, И. Г. Арсаханов, Х. И. Ибрагимов, Ф. Г. Оздоева, З. А. Гойгова, И. Ю. Алироев, С. Н. Хаджиев, А. А. Саидов, К. З. Чокаев, В. Д. Тимаев, кхыбараш.

Грознерча вузашка къона говзанчаш кийчбара шоаш кхо ца беш къахьег Iилмай кандидаташ болча вай кхалнаха — Т. А. Архангельскаяс, Л. Д. Мальсаговас, З. А. Хамидовас, Р. И. Ахриевас, Р. Х. Мамаевас, М. М. Джамбулатовас, Х. Ю. Саидовас, кхычар.

ХIанз института Iилманхоша яздеш да «Идейно-политически кхетам луча интеллигенце лоархIам лакхбара Нохч-ГIалгIай партийни организаце ду гIулакхаш. (1971—1975 шш.)», «Дукхача къамех болча наьха коллективе бу идейно-политически болх», «Нохчийи гIалгIайи философскии общественно-политическии уйлан истори» яха а кхыдола а Iилма балхаш.

Вай мехка мехкдаьтта доаккхача районашкара доала мехкдаьтта а газ а лаьгIца далийта, мехкдаьтта доалла керда моттигаш лаха, кIоарга бурув тохара а геолого-геофизически а балхаш де, кхыдола гIулакхаш де дика кайоалийта Iилма балхаш ду академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института преподавателаша-Iилманхоша. Боккха мах баьб цар къахьегама партеи правительстваси. Профессорашта Г. М. Сухаревна, Л. Е. Симонянца, А. И. Гужовна, А. З. Дорочинскена РСФСР Iилмаи техникаи заслуженни деятела Б. К. Лотиевна, П. П. Забаринскена РСФСР заслуженни геолог яха цIи еннай.

Ка йоалаш Iилман болх бу Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета преподавателаша а Iилманхоша а — Х. И. Ибрагимовен Я. В. Пантюхинен кулгал а деш, расплаваштa тIагIолла хула явленеш йовзаши биологически объекташта электромагнитни поляша беш бола Iоткъами тохкаш даь Iилма-тохкама балхаш халкъа боахаме боккха лоархIам болаш да.

Республика Iилма-тохкама институташа а дешара вузаша а доккха дакъа лоац Iилма-теоретически Iилма-практически конференцеш еча. Масала, 1979 шера хинна «Къулбаседа Кавказа халкъий исторически творчестве Россе лаьца прогрессивни дакъа» яха Ерригсоюзни Iилма конференци вIашагIтехаяр СССР Iилмай Академе, СССР исторе института, Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета, исторе, социологе, филологе Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама института Iилманхоша цхьана дакъа а лоацаш. ДIадахача 1985 шера хилар «Турпала исторически эпоси Кавказа халкъий художественни культурен цун бола лоархIами» яха Ерригсоюзни симпозиум.

Республика тайп-тайпарча Iилма-тохкама вузий Iилманхоша вIаштIехьа а йоахаш еш йолча археологически, этнографически, фольклорни, лингвистически, социологически, кхыйолча экспедицеех боала пайда тIехь-тIехьагIа дукхагIа хул. Ше идеологически учреждени хиларах тарра, института боккха теркам тIабохийт Грозненеи республика районашкеи бахача наха коммунистически кхетам балара. Института Iилманхоша еш интернациональни, Iилма-атеистически, патриотически темах йола лекцеш. ТIехь-тIехьа дукхагIа хул нохчийи гIалгIайи меттала еша лекцеш. Iилманхоша къамаьлаш ду интернациональни, Iилма-атеистически кхетам луш радио чу а телевидене а гIолла, газеташ тIа статьяш язъю коммунистически кхетам луш, вай заманца тарлуш доаца, тIехьадиса гIулакхаш дIададахара нах тIахьехаш. ХIанз из болх дIаболабаьб парте XXVII съезда исторически решенеша ма яххара.

Iилманхой гIерт шоаш язъеча монографеш тIа, брошюраш тIа, дешара пособеш тIа вежарашха дола къамий ленински доттагIал чIоагIдерг-дола, къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхберг-бола кхетам бала. Советий Iаьдал латтача шерашка Коммунистически парте къамий хьакъехьара ленински политика нийса дIакхахьар бахьан долаш Нохч-ГIалгIайче вай ханара экономически культурни даькъе дегIаена республика а хинна дIаоттар кIоарга дIадовзийта.

Республика Iилманхоша КПСС XXVII съезда исторически решенешеи XIX Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце практически рекомендацешеи ма яххара, таханарча хано дIадехаш дар кхоачашдара тIехьа берзабаь бу шоай Iилма-тохкама болх.

Ш. АХМАДОВ,
исторически Iилмай кандидат.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

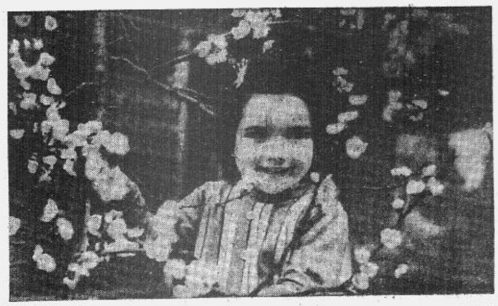

БIаьсти яьнай.
И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

КЪОНАХЧАЛ ДОЛАШ ХИЛАЛАШ

Малгобекски районе укх деношка чакхдаьлар эскаре гIулах де баха ха хьатIакхаьчача кагирхошца дола вIашагIкхетар.

ВIашагIкхетаре къамаьл даьча парте горкома хьалхарча секретара Т. Д. Албакова белгалдаьккхар районера дуккхача кагийча наха тIема а политически а кийчон отличникаш болаш эскаре гIулакх даьлга. Царех ба М. Мержоев, Р. Картоев, Г. Цароев, О. Льянов, Р. Медов, М. Кузьгов, кхыбараш.

ЧIоагIа дог гIоздаьнна тIаьйцар гулбеннараша Советски Союза Турпалхочо Аушев Руслана призывникашка яйта телеграмма.

Цул тIехьагIа къамаьл дир военкома А. К. Криштофика. Цо Iодийшар Дзагиев Сулумбика Микаила «ЦIеча Седкъа» орден ялара дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Из цунна еннай Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш шийгара доккха денал гойтарах.

Трибуна тIа я нана-турпал А. М. Чапанова. Цо аьлар: «Къонахчал долаш хилалаш шоаш кхаьчачаI».

М. МУРАТОВ.

Республика экранаш тIа

«СУДАХОЧУН ИВАНОВАЙ ШИИ ГIУЛАКХ»

Шоай керда кинолента зрителашка гойта кийчдаьд М. Горьке цIерагIча студе кинематографисташа. Из оттадаьр ва режиссер Илья Фрэз. Боацаш бола барт ба яха кеп увттае гIертача дезалерча кхувш йоагIача йиIигах йола психологически драма я из.

«Хьа бокъо яц са да веза! Хьа вац из! Тха ва!» — оал дийтта шу даьннача йиIиго ший хьехархочунга.

...Леночкай нана халкъа судахо я. Дуккхаза гIийртай из бохам болча дезала юкъе машар оттабе. ХIаьта хIанз ше цу хьал тIа хIана яц аьнна эттай. Цунна шийи мар веза къона йолча ханал а дукхагIа. Фу дича бакъахьа да?

Халкъо оалаш ла «Наьха гIайгIан тIа дIайийна хIама хьатIаялац». Из кхетаду вокх кхалсаго, цудухьа городера кхычахьа яха дIайода из...

Ши шу даьннaчул тIехьагIа шийда юха а Ольга Николаевнайца бIаргавайча, цIагIара дIаяха чIоагIо ю йиIиго.

ЙиIиг бахьан шоашта юкъера гIулакх гуча ца далийта гIерташ долча даснанас леладер дегах кхеташ, Iоткъам беш да кхувш йоагIача йоIа.

«Судахочун Ивановай ший гIулакх» яхача картина сценари язъяьй йоазонхочо Шербакова Галинас.

Фильме керттера йола судахочун Ивановай роль ловзаю цIихезача актрисас Гундарева Натальяс. Ленай роль — московски школьницас Оксана Дашкаяс. Царел совгIа фильме дакъа лоацаш ба С. Шапуров, Т. Нельтцер, Л. Гриценко, кхыбараш.

«ЛАЬТТА КХОАЧАШ КОРТА ТОХАI»

ТIем тIа байнача салтащта оттадаьча памятника гонахьа лостам беш йоалл ха яха йола кхалсаг. Мел дукха да вай мехка уж санна дола памятникаш! Мел дукха ба тIем тIа къонгаш, мехкарий байна уж санна бола кхалнах!

«Тха фильм ноаноех лаьца да. Царна хетадаьд аз из», — йоах режиссера Осык Леонида. Фильма керттера турпал я тIем тIа ший кхо бер а мар а боабича, тIехьашка ца йоалаш, партизанащца цхьана чакхъяьнна, бойла диса кхо бер хьа а ийца, уж хьалкхедаь йола кхалсаг Мария. Цун роль шин актрисас ловзаю — Надежда Маркинаси Стефания Станютаси.

«МЕТРО ЧУ ВIАШАГIКХЕТАРГДА ВАЙ»

Ленинградски кинематографистий цу кердача фильмо дахар дагадохийт в а й н а. 1941 шера бIаьсти Ленинграде болх бе йоагIа московски метростроителий ударни бригадаш. ТIом хьов. Метрона меттел оборонительни гIишлош хьалъеш хул уж.

Из картина даьккхад режиссера Соколов Виктора, ше Шульгина Альбинайца цхьана язъяьча сценарех. Деррига картина чакхдаллалца хьагойташ да метростроевций кулгалхочун инженера Зарубина сурт-сибат. Цун роль ловзаю РСФСР халкъа артиста, СССР Пачхахьалкхен преме лауреата П. Вельяминова.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

Грозненски учета механизаци яра техникуме 1986/1987 шера заочни отделене дешархой дIаэцилга дIахойт (юкъара школа яьккхараш мара дIаэцац).

Укх специальностех:

Техник (учета механизаци яра а вычислительни балхий а). Дешара ха — 2 шуи 7 бутти.

Бухгалтер (промышленносте болх бара лаьрхIа). Дешара ха — 1 шуи 10 бутти.

Статистик (Госстатистика органашка болх бара лаьрхIа). Дешара ха — 1 шуи 10 бутти.

Техникуме дIачуэц дIаоттара экзаменаш толаме дIаеннараш.

Цхьаккха экзамен а йоацаш дIаэц юкъера школа дошо (дото) медаль йолаш чакхъяьккхараш.

Юкъера школа йистеяьккхачар дIалу е экзаменаш: эрсий мотти литературеи (сочинени), математика (устно).

Заочни отделене дIаоттара экзаменаш дIалу кхаь потоках: I поток — 10 июне денз 20 июнага кхаччалца, II поток — 10 июле денз 20 июлага кхаччалца, III поток — 10 августе денз 20 августага кхаччалца.

Заочни отделене заявленеш дIаэц 3 мае денз 10 августа кхаччалца.

Техникуме деша отташ эша документаш:

1. **Директора цIерагIа язъяь заявлени** (лаьрххIача бланка тIа).
2. **Юкъера школа яккхарах дола документ** (подлинник).
3. **Медицински справка** (форма 86-У).
4. **4 сурт** (3х4).
5. Предприяте, учреждене, организаце кулгалхочо кIал куле яздаь йола къахьегама книжка тIара выписка.
6. Балха волча моттигера характеристика.
7. Цхьан формах йола направлени (промышленни, юртбоахама предприятеша, организацеша деша хьожабаьчарна).

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова цIерагIа пр., 8, ГТМУ.

Телефонаш: 7-54-74 — заочни отделени: 7-11-91 — приемни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА
ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

8.00 — «Ха».
8.40 — ДIалокх АЗЛК культура Двореца духовой оркестро.
9.00 — «Чоалхане доаца — чоалха баиъдараш». Даьштаноаношта телевизионни журнал.
9.30 — Композитор Григорий Гладковца вIашагIкхетар. Киевера передача.
10.00 — «Могашле».
10.45 — Художникех дола дувцараш. Янис Анманис.
11.15 — С. Рахманинов. «Музыкальни моменташ». Кхоачашъю В. Ереськос (фортепьяно).
11.45 — «Спартак»: дакъа лоацараш... дог лазараш». Документальни фильма премьера.
12.15 — Коммунистически субботника дневник.
12.30 — «Объектив».
13.00 — Г. Марков, Э. Шим. «Кхайкам». СССР Пачхахьалкхен академически Зlамигача театра фильм-спектакль.
14.30 — Коммунистически субботника дневник.
14.45 — Фильм-спектакла дIахододар.
15.15 — «Массанена а хIараненa а». г. Новгороде бераштa дола товараш дохкарах. «Труд» газетаца цхьана рейд.
16.25 — «Ханахи шийхи». Поэтически антологи. О. Берггольц. ДIаешар — РСФСР халкъа артистка Л. Малеванная.
16.45 — «Кердадараш».
16.50 — «Гушдар — теша ха ладар».
17.50 — «Цирк массанена а деза». Передаче дакъа лоацаш ва РСФСР залуженни артист Ю. Куклачев.
18.10 — «ДоттагIие». Телевизионни журнал.
18.40 — «Смена йистельяча». Московски СВАРЗ заводера концерт.
19.55 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни дукха сереш йолча фильма премьера. «Саготонийи къовзамийи шераш. 1907—1917 гг.». Фильм 2-гIа. «Низаш юха гулдеш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Шоаттаден саррахьа. «1-гIа апрель. Московски улицашкеи концертни залашкеи».
22.55 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Эффективчоста тIехьале». Iилман-довзийтара фильм.
8.30 — «Ритмически гимнастика».
9.00 — Музыкальни передача «Iуйранара почта».
9.30 — «Диплом хьаэца бокъо». Телевизионни документальни фильма премьера.
10.00 — «Советская женщина» яхача журнала призах художественни гимнастиках дунен халкъашта юкъера яхьаш.
10.45 — Концерт.
12.10 — «Юрай Iуйренаш». Телевизионни йиъ сери йола художественни фильм. 1-гIа сери.
13.20 — Музыкальни вIашагIкхетараш. И. Воронцов, И. Егиков. Ленинградера передача.
14.10 — Советски Iилман Денга. Филологически Iилмай кандидат И. Оздоевх телеочерк (гIалгIай меттала).
14.25 — «Советски Iилмах дувцараш». Фильм цхьоалагIа.
15.15 — «Кинопанорама».
17.00 — СССР халкъа артиста композитора В. А. Чайковске авторски концерт.
18.45 — Кхоана — Советски Iилма Ди.
19.20 — Къахьегама ЦIей.
19.30 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника доакъашхошта лаьрхIа концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккеях дунен чемпионат. Сборни ФРГ — сборни Финлянди 2, 3-гIа периодаш. В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци.
23.00 — «Кердадараш».

20 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА
СОВЕТСКИ IИЛМАН ДИ

8.00 — «Ха».
8.40 — «Ритмически гимнастика».
9.10 — «Iилмеи техникеи». Киножурнал.
9.20 — «Спортлото». 16-гIа тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!»
11.00 — Музыкальни передача «Iуйранара почта».
11.30 — «Наькъахой клуб».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «Кердадараш».
14.05 — СССР халкъа артиста, кинорежиссера С. А. Герасимова художественни фильмаш. «Iама йисте». 1-гIа сери.
15.40 — «Советски лаьтта вIашагIкхетараш».
15.55 — «Iама йисте». 2-гIа сери.
17.15 — «Союзмультфильм» киностуде 50 шу дузаш мультипликационни фильмаш (30-гIа шераш). Хьалхара дош оал РСФСР халкъа артиста, кинорежиссера Ф. Хитрука.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.30 — Хоккеях дунен чемпионат. Сборни СССР — сборни ЧССР. В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. Перерыв йолча хана (19.10) — «Кердадараш».
21.00 — «Ха».
21.45 — «Къоарза яй».
22.35 — «Футбольни обозрени».
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта».
8.15 — «Бесприданница». Художественни фильм.
9.45 — «Кистью и резцом». Телевизионни документальни фильм.
10.00 — «Наьна школа».
10.30 — Армянски ССР телевидене программа.
11.35 — «Эрсий къамаьл».
12.05 — «Юрай Iуйренаш». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
13.05 — «Хьайбай дунен тIа».
14.05 — «Тха корреспонденташа дувц».
14.35 — «Реклама».
14.40 — Классически латарах Европа чемпионат. Грецера передача.
15.00 — Хоккеях дунен чемпионат. Сборни США — сборни Канада. В. И. Ленина цIерагIча Центральни спорта Дворецера трансляци. Перерыв йолча хана — классически латарах Европа чемпионат. Грецера передача.
17.30 — «Советская женщина» яхача журнала призах художественни гимнастиках дунен халкъашта юкъера яхьаш. «Дружба» яхача универсальни спортивни залера передача.
18.10 — Дунен музыкальни культура гаызера. И. Гайдн.
18.30 — «Эх, ты, Ух, ты. Ишь, ты». Мультипликационни фильм.
19.00 — «Р. Паулса концерташка». Ригера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «Дунен кагирхойи».
20.50 — ДIалокх РСФСР халкъа артиста В. Климова (скрипка).
21.00 — «Ха».
21.45 — Экрана тIа кинокомеди. «Баламут».

РАДИО

19 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

6.40 — Хьинаре, дог айденна къахьегаргда». Нохч-ГIалгIай облсовпрофа секретара З. А. Ахмедова къамаьл.
6.55 — 7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 8.45 — «Дегай йовхал, кулгий говзал — безача Даймехка» (нохчий меттала).
10.15 — 10.40 — «Илли къахьегами цхьана лел». Концерт.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
12.40 — «Керда гIулакхаш — вахаре» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Тахан къахьегама цIей (гIалгIай меттала).
15.15 — 17.00 — «Музыкальни почта».
18.00 — «Кердача ховмий», специальни выпуск.
18.30—19.00 — Концерт.
УКВ.
17.00 — Французски эстрада.
17.17 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84, 2-90-66; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00081. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1586.